

ԱՌԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ 42

Կ. ՊՈԼԻՍ. ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25, 1913

ԹԻԻ 4

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ազգային պաշտպանութիւն ՎԵՐ. Ա. Պ. ԵՍԱՒՈՆԵԱՆ . 73

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

1912 տարին և միտնարարական
ընդհ. տնտեսութիւն 75

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Ծովը անհետացած ՎԵՐ. Յ. Ա. ՃԷՃԻՋԵԱՆ . 78

ԴԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆ

Կեանքի ծագումը ՎԵՐ. ՅՈՎՀ. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ 81

Սիրտը (նշանաւոր) Ա. Կ. ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ . 83

ՏՂԱՅՈՑ ԻՋԸ

Ոսկեգետի քաղաւորը ՃՈՆ ՐԸՍԹԵՆ . 83

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Վառարանիս քով—Ոսկի Պատկերները . (ՍՏՈՒԵՐ) . 84

Երուսաղեմ ՎԵՐ. ԳԱՄԵ ԱՊԼԱԶՍԵԱՆ . 87

Կոչ, առանկոյսը յատկ հաւաքիստիսիս
Աղօթքի Օրը պահելու համար 89

Հայ կեանքը Հ. ՄԱՍԻԿՈՆԵԱՆ . 91

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ . 93

ՀԱՏԸ 40 ՓԱՐԱ

Կ. ԵՒ Մ. Յ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ՝ ՏՊԱՐԱՆ, ՍԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱ

ՔԻԻՐՔԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

﴿ اومداپر هفته لى غزته — درسعادنده بايبل هاوسده — مدير مسئول — صموئيل ق. هاروتيونيان ﴾

ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Խմբագիր՝ ՎԵՐ. ՏՐ. Ֆ. ՌԻ. ՄԷԲԱԼԼՄ

Պայտըրը Հառու, Կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER

AN ARMENIAN WEEKLY

EDITOR REV. F. W. MACALLUM. D. D.

American Bible House, Cons|ple., Turkey

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան Բաժնեկի՛ն 40 Դաճեկի՛ն
Ամերիկայի համար 2 Տոյար
Անգլիայի » 8 Շիլինգ
Ռուսի՛յ երկիրներու համար 10 Ֆրանկ

—o—
Ձեռի՛կ հասը 40 փարս

—o—
Ծանուցման գիծերը չպիտուր

TERMS

An. Subscrip. Ps. 40
U. S. A. \$ 2
England Shils. 8
Other countries Frs. 10

—o—
Single Copy 40 Paras

—o—
Advertising rates on application

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴԵՐ

Կը սպասենք մեր գործակալներէն որ ըստ սովորականին ընեն իրենց լաւագոյնը թերթիս բաժանորդներուն թիւը աւելցնելու համար: Պայմանները ճիշդ անցեալ տարուանին պէս են: Եթէ որեւէ քաղաքի մը մէջ աւելորդութեան կամ ուրիշ մէկ պատճառով կանոնաւոր գործակալ մը չունինք, թերթիս որեւէ մէկ բարեկամէն կը խնդրենք այդ պարտականութիւնը ստանձնելով ընել իր լաւագոյնը: Եւ զրկ մեզի այդ մասին: Բաժանորդներու ցանկը կարելի եղածին չափ շուտ ղրկել: Կը խնդրուի: Թղթակցութիւնք պէտք է ուղղուին խմբագրութեան:

Այս առիթով կ'ուզենք յիշեցնել մեր հին բաժանորդներուն որ հաճին անմիջապէս նորոգել իրենց բաժանորդագրութիւնը. այդ կերպով մեծապէս օգնած պիտի ըլլան մեր թերթի առաքումի կանոնաւորութեան:

Ներկայ տարուան առաջին քանի մը թիւերէն նմոյշներ ղրկած ենք կարգ մը հասցէներու: Ներկայ թիւով կը դադրեցնենք այս առաքումը, յետաւով որ փափա՛ծողներ պիտի բարեհաճին առաջին առիթով բաժանորդագրուիլ:

Ծնողքներու, վարժարանաց անօրէններու եւ կիրակնօրեայ Դպրոցներու աւելութեանց մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՄԱՆԿԱՆՅՈՒՆ զրաց եւ կը սպասենք որ հաճին ամէն ջանք ընել զայն աւելի տարածելու համար: Տարեկան բաժանորդագրին է ամէն անգի համար 6 դահ. արծաթ: Եթէ մէկ հասցէի 15 օրինակ ղրկուի՝ իւրաքանչիւր օրինակը 5 դահ. հաշուելով միայն 75 դահ. կը պահանջուի. իսկ 1 Օսմ. օսկիի փոխարէն, նորէն մէկ հասցէի, 25 օրինակ կը ղրկուի:

ԱՌԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ 42

Կ. ՊՈԼԻՍ. ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25, 1913

ԹԻՒ 4

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐ. Ա. Պ. ՇԱԽՈՆԵԱՆ

Ծանուցագիրք

Վեց մեծ տէրութիւնները Բ. Դրան ներկայացուցին վերջապէս իրենց ծանուցագիրքը որով կը յանձնարարեն Ազգիանուպոլիսը ձգել Պաշտանեան Դաշնակցութեան և Նգէական կղզիներու խնդիրը յանձնել Դեռապանական ժողովին նկատմամբ: Տէրութիւնները ծանուցագիրքն ոյժ կու տան վախ յայտնելով թէ, եթէ թշնամութիւնները վերախնդրեն, վտանգի պիտի ենթարկուին մայրաքաղաքը և Ասիական նահանգները, և թէ այդ պարագային Օսմանեան կառավարութիւնը պիտի չլինայ ձեռք բերել Եւրոպայի բարոյական և նիւթական յաջակցութիւնը:

Խնդիրը, այսպէս, կ'առնէ նոր երեւոյթ մը և ցարդ չեղօք համարուած պետութիւններ միջնորդութեան գործն դերով կու գան հրապարակ:

Քեամիլ վաշայի դաշլիճին պատահութիւն կը տրուի հիմա երեւան հանելու իր դիւանագիտական ճարտիլութիւնը՝ փրկելու համար Ազգիանուպոլիսը, որուն պահակազօրքը հերոսաբար դիմադրեց մինչև այսօր թշնամիին յարձակումներուն:

Դաշլիճին առաջին քայլը եղաւ հրաւիրել Ազգային ժողով մը բաղկացեալ «Ազգին երեւելիներէն» որոնց զազափարը պիտի առնուի ծանուցագիրքն պատասխանելէ առաջ: Ժողովը պիտի որոշէ ուրեմն թէ ո՞րն է լաւագոյնը,

պատերազմը շարունակել թէ զոհել Ազգիանուպոլիսը:

Ազգիանուպոլսոյ հակասագիրք

Խնդիրը գլխաւորաբար Ազգիանուպոլսոյ վրայ է:

Օսմանցի հայրենատէրներու համար անշուշտ հաճելի պիտի ըլլար զէթ այդչափ յիշատակ մը պահել Եւրոպական թուրքիոյ երբեմնի ընդարձակածաւալ երկիրներէն և այս առթիւ երեւան գալիք դիւանագիտական պայքարը ինքնին շատ հետաքրքրական պիտի ըլլայ: Ինչ որ սակայն աւելի շահեկան և անհունապէս աւելի կենսական է՝ այն խնդիրն է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակը կալուածիւնի մնացեալ մասերուն: Այս խնդրով է մահաւանդ որ պէտք է զբաղին Ազգային ժողովը և ամէն անոնք որ այս երկիրը կը սիրեն և կոչուած են պաշտպանել անոր շահերը:

Հողային ամբողջութեան հարցը

Հայրենատիրութիւն պիտի չըլլայ ծածկել սա իրողութիւնը թէ ոչ միայն Ազգիանուպոլիսը այլ նաեւ ամբողջ երկիրը վտանգի ներքեւ է: Եւրոպական այս կամ այն պետութիւնը կրնայ տակաւին յայտարարել թէ թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը կ'երաշխաւորէ. բայց այս բանաձեւը անօգուտ և նոյն խաղ կառկածի զարձած է այլևս, որովհետեւ ամէն յարձակում միօրինակօրէն այս բանաձեւով կը սկսի և այս բանաձեւով կը վերջանայ: Տակաւին անցեալ օր էր որ Խապիա հայիւ Տրիպոլսոյ տիրացած՝ կը խոտտանար պաշտպանել Օսմանեան կայսրութեան հողային ամբողջութիւնը: Իսկ այսօր Ազգիանուպոլսոյ յանձնուած մը պահանջող կէս սղառնական պաշտօնագրին ներքեւ Խապիոյ դեսպանը չվարանիր գնել իր

ստորագրութիւնը : Ո՞ր երկիրն է այն որ պիտի յօժարի իր ճակատագիրը կապել օտարներու խոստովանութեան : Պետութիւն մը կրնայ կանգուն մնալ միմիայն իր սեպհական ոյժերով, իր ներքին բարոյական արժանիքով : Դեպքաններ, իրենց ծանուցադրելով, բանակներ իրենց թնդանօթներով կ'անցնին և կը դառնան թատերաբեմին վրայէն, բայց անոնք չեն որ պետութեանց վիճակը կ'որոշեն և երկիրներու սահմանները կը դնեն : Բարոյական սկզբունքներ կան որոնք կը բարձրացնեն և կը ցածցնեն ազգերը, և զիւսանագէտներ ու զօրավարներ ստիպեալ են վերջ ի վերջոյ այդ սկզբունքներուն հպատակիլ : Անիրաւութիւն պիտի ըլլայ Օսմանեան բանակը պատասխանատու համարիլ պարտութեան մը համար որուն զժբաղդ զոհը եղաւ այն : Պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ անոնց վրայ որ փորձեցին երկիր մը կառավարել առանց անոր բարեկարգութեանը հող տանելու, որ ուղեցին իշխել կողմնակցութեան, կեդրութիւն և հարստահարութեան վրայ հիմնուած իշխանութեամբ մը, որ փնտռեցին իրենց ապահովութիւնը ուրիշ ազգերու երկպառակութեանը մէջ և կարծեցին օգտուիլ Եւրոպական տէրութիւններու հակառակութիւններէն : Զուր ջանք և անօգուտ վատտակ : Եւ Ափրիկէն և Եւրոպայէն կտրապլուխ վերադարձող կարաւանները մօտեջ վիսներն են այս ճշմարտութեան :

Մեր մատուցականները

Ո՞վ պիտի օգտուի սակայն այս սրտաճմիրկ վկայութենէն, այս ծանրադին փորձառութեանէն ո՞վ է որ իմաստութիւն պիտի վատտի : Մեր մտաւորականները, անոնցմէ չատերը սակայն անընդունակ կը թուին ըմբռնելու կայսրութեան ծանրութիւնը և առաջնորդ հանդիսանալու հանրային կարծիքին և կառավարական քաղաքականութեան դէպ ի դարմանումը անցկոյն ահաւոր սխալներուն : Անոնց ջիղերուն կը դպչի բարեկարգութիւն բառը, «արխանին գլուխին կը ցաթքէ :» «Մեր պատիւովը, մեր համեստ աշխատութիւնովը, մեր հայրերուն հողին վրայ ապրիլ կ'ուզենք» ըսողներուն այդ մտաւորականներուն պատասխանը կտրուկ և յուսահատական է :

— Դացէք մէկ երկու Շէյքսպիր հացուցէք և այնուհետեւ ասանկ պահանջներ դրէք մէջտեղ :

Բարեկարգութեան վախճաններ

Եւ մենք զժբաղդ պարտականութեան ներքեւ ենք իբր նոր բան մը յայտարարելու և ապացուցանելու սկզբունք մը որ չատնց ապացուցուած և հարկը տարիէ ի վեր կիրարկուած ըլլալու էր : Բարեկարգութիւնը անհրաժեշտ է, որեւէ պետութիւն անկէ վախճալու պատճառ չունի, ազգերը անով միայն կրնան պաշտպանել իրենց սահմանները, խոստանալ և չկատարելը չէ ճարպիկ զիւսանագիտութիւնը, այլ խոստացածէն աւելին կատարել և այսպէսով խանգարել թշնամիներու ծրագիրները : Մենք այս սողերը իբր նորութիւն հրատարակելու կը խախնենք, բայց ի՞նչ օգուտ որ զանոնք ընդունող հազիւ քանի մը պատուական ոգիներ կարելի է գտնել : Երկրին չորս անկիւններէն նոյն աղաղակն է որ կը բարձրանայ, նոյն պահանջը, նոյն աղերսը, նոյն յուսահատական կոչը, և լսող և հասկցող չկայ կարծես : Մակեդոնիա բարեկարգութիւն պահանջեց, «Մակեդոնիա չկայ» ըսին մեր երեսփոխանները, մինչև որ իրօք ալ Մակեդոնիա չմնաց : Ալպանիա բարեկարգութիւն պահանջեց, «Թշնամիի գործ է» ըսին, մինչև որ Ալպանիա մը ստեղծուեցաւ : Արաբիա բարեկարգութիւն կը պահանջէ, Հայաստան—ներողութիւն, Քիւրտիսթան ըսել կ'ուզենք — բարեկարգութիւն կը պահանջէ : Սիւրիա բարեկարգութիւն կը պահանջէ : Ի՞նչ է մեր պատմագէտ հրապարակագիրներուն պատասխանը :

— Կեցէ՛ք, նախ շննեք թէ այդ անուններով երկիր կա՞յ, հասկնա՞ք թէ Սիւրիա Շէյքսպիր մը, Մոլիէր մը և Կիւթենայէրկ մը արտադրած է, ատնցմէ մէկ հատ մը պակաս չենք ընդունիր, անանկ երկու, երեք Մէլհամէով չենք գոհանար, մի բարկացնէք մեզ, կատակերգութիւն է թէ ողբերգութիւն :

Նոյնիւր մը Ազգային Ժողովին

Մենք պիտի խնդրէինք, եթէ երբեք մեր խնդիրքը լսող ըլլար, որ Ազգային Ժողովը, որ կը կոչուի ազգին մահու և կենաց այս ճգնաժամին մէջ, փոխանակ Աղբիւնուապետ խնդիրը քննելու և ցրուելու, նկատի առնէր բարեկարգութեան կենսական հարցը : Ափրիկէի և Եւրոպայի մէջ և Միջերկրականի կղզիներէն հազարաւոր մղոններ թշնամիին յանձնելէն յետոյ՝ բաղդատաբար երկրորդական

հարց է թրակիոյ մէջ երկրին սահմանադրուիլը քանի մը մղոն առդին կամ քանի մը մղոն անդին դժեղը : Մնացածին նայինք : Ամբողջ Եւրոպան ի մարա հրաւիրելու վիճակին մէջ ենք : Ասիոյ մէջ ահագին հողեր կան . անոնց տէր կանգնիլ ըլլալու է Ալգային ժողովին փառասիրութիւնը : Աշխարհադրական սահմանները երեւակայական սահմաններ են վերջապէս : Այն թշնամիները որոնք Բումբէլին տիրացան , և անոնք ալ որոնք նոյն երկրին տիրանալու յոյսը ունէին և յուսախար եղան՝ պիտի չվարանին Վոսիորի Ասիական եղերքն ալ անցնիլ , եթէ հոն զօրութիւն մը չտեսնեն իրենց գիմադրելու կարող : Ո՛ւր և ի՞նչպէս պիտի գտնուի այդ զօրութիւնը : Մեզի համար խնդիրը պարզ է . բայց մեր հայրենակիցներուն մէջ շատեր կան որոնք հետի ըլլալ կը թուին զայն բռնանելէ : Երկրին վիճակէն կախալ է բանակին զօրութիւնը և ոչ թէ բանակին զօրութենէն երկրին վիճակը : Ամէն վիճակուր իր ետեւը ձգելու է երջանիկ տուն մը , ապահով օճախ մը և զայն պաշտպանելու համար պարզելու է իր կուրծքը թշնամիին դէմ : Ինչ կ'աւելնկալուի այն վիճակունքն որ բանակ կը մանէ վախով թէ զուցէ իր կինը առեւանդիչներու քմահաճոյքին պիտի մասնուի , մինչ ինք հայրենիքին ի սպաս կը դնէ իր կեանքը : Երկրին բոլոր տարրերը , առանց բացառութեան , անհրաժեշտ են երկրին պաշտպանութեանը համար : Անոնց ամէնն ալ սիրաշահիլ պէտք է . ամէնուն ալ անհատական և ցեղային զարգումները յարգելու է : Թուրքը , Քիւրտը , Աւրաքը , Հայը , Սիւրիացին , Իսլամը և Քրիստոնեան և Հրեան , եթէ նախ վստահ ըլլան թէ արդար կառավարութեան մը անաչառ խնամքը պիտի վայելեն , եթէ տեսնեն թէ մարգու պէս սպրկելու , զարգանալու և քաղաքակրթուելու ամէն պատեհութիւն ապահովուած է իրենց , պիտի դան խոնուին անձնուէր հպարտութեամբ հասարակաց դրօշին շուրջ և պիտի պաշտպանեն զայն ամբողջ աշխարհի դէմ , կամ ինչոն անոր ներքեւ՝ հայրենի հողը թշնամիին չյանձնած :

Եթէ : —

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

1912 ՏԱՐԻՆ

ԵՒ ՄԻՍՈՆԱՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ տարւոյ քաղաքական անտէրեքտէրը քերը այնքան զբաւեցին մեր ուշադրութիւնը որ թերեւս չկրցանք նշմարել Աստուծոյ թաղաւորութեան յառաջդիմութիւնը աշխարհի ուրիշ մասանց մէջ : Պաշտպանեան պատերազմը , յաւիտենականութեան տեսակէտով , 1912ի ամէնէն յիշատակելի դէպքը չէր թերեւս : Կ'ուզենք համառօտ ամփոփում մը տալ ոչ-Քրիստոնեայ ժողովուրդներու մէջ վերջին տասնեակու ամսուան միջոցին կատարուած միտումնաւորական դործերուն վրայ : Անգղիական և ռաւմակայ հանգէս մը^(*) Յունովիս հրատարակեց ընդարձակ տեսութիւն մը , որմէ կը քաղենք Թուրքիաբնակներու ամէնէն աւելի նշանակալից թուող կէտերը՝ քանի մը զիտու գութիւններ ևս կցելով :

Ճապոն . 1868ին միայն 4 ձափանցի միլլիոն տուած էին իրրեւ Բողոքական Քրիստոնեայ : Այսօր 84,000 Բողոքական , 65,000 Կաթոլիկ և 32,000 Օրթոտոքս Քրիստոնեայ կայ ձափանի եկեղեցիներուն անդամակցած : Բոլոր այս աճումը տեղի ունեցած է հանգուցեալ Մուցուհիթիօ կայսեր իշխանութեան օրով : Լրացող տարին նշանաւոր եղաւ կրօններու քննական համաժողովով մը , որու նպատակն էր կառավարութեան օգնել ազգային կեանքի բարոյական հիմ մը գտնելու համար : Պաշտօնապէս առաջին անգամ այդ համաժողովին մէջ ճանչցուեցաւ Քրիստոնեութիւնը իրրեւ բարու յաւան ու հոգեւոր մեծ ոյժ մը ի ձափան : Նշանաւոր Քրիստոնեայ մը Ծերակոյտի անգամ անուանուեցաւ ցիւանս : Քրիստոնեաներ պաշտօնապէս մասնակցեցան հանդուցեալ Կայսեր յաղարկաւորութեան հանդէսին : Լրջութիւն բարձրութիւ անձեր ի ձափան անհատներու և պետութեան համար բարոյական գոհացուցիչ խարխիւ մը կը փնտռեն , և հետզհետէ ընկերակցութիւններ կը կազմուին այս հարցն ուսումնասիրելու համար : Ծրագրիներ կը պատրաստուին բովանդակ երկիրը կանոնաւորա-

(*) The International Review of Missions.

պէս աւետարանելու համար, գործ մը՝ որ հազիր հազ սկսած է տակաւին: 5,000 և աւելի ընակելութեամբ 572 աւան ու քաղաք կան առանց ունէ Բրիտանական մշակի, և բազմաթիւ ճափոնցիներ պնդիտի գիւղեր կը ընակին, որոնց աւետարանման դեռ ձեռնարկուած չէ յրջօրէն: Ճափոնցիներէ և միսիոնարներէ բազկացեալ խառն յանձնաժողով մը սկսած է մասնաւոր թափ տալ Բրիտանական կրօնականութեան արտադրութեան և ծաւալման: Արական սեռի համար Բրիտանական 18 դուլէն կայ 6,000 ուսանողով, 23 ալ աստուածաբանական վարժարան: Ատմբ կը ջանան ի միատնի գործել այժմ աւելի քան ասկէ առաջ: Նախակրթականէ վեր կարգերու մէջ 7,000 ուսանողուհի կայ: Ամերիկեան Պորտի Տոչիլա Գոլէճը համալսարանի վերածուցաւ: Ջան ի գործ կը դրուի միասնաբար հաստատուելու համար կայս. համալսարանի հաւատարմէրքով Բրիտանական համալսարան մը: Ութ յարանուանութենէ եկեղեցիներու միութիւն մը կազմուցաւ միասնաբար գործելու համար ընկերային, բարոյական և աւետարանական ասպարէզի մէջ: Ինչնապահ և ինքնավար եկեղեցիներ կ'աւելնան արագ արագ: Նոր կտակարանը կը սրբադրուի, բազում նոր ու խաչոր շէնքեր կը կառուցուին և Ե. Ք. Ընկերակցութիւնը հետզհետէ կ'ընդարձակէ իր գործը:

Քորէայի կամ. ինչպէս ճափոնցիները կ'անուանեն զայն, Չոլէնի մէջ Բրիտանական գործը շատ վառուցաւ սա պատճառով որ կառավարութիւնը 125 Բրիտանական ամբաստանեց իրեն խառնարար և 105 հոգի բանտարկութեան գատապարտեց: Ճափոնական կցումէն ի վեր, Քորէայի եկեղեցին զաղրեցաւ ժողովրդի կեանքին կեդրոնն ըլլալէ, և նոր փորձութիւններու կ'ենթարկուին Բրիտանականները: Հոն գործող միսիոնարական ընկերութիւնները կ'աշխատին միանալ ու կանոնաւոր գրութեան մը վերածել տարրական գատապարտութիւնը:

Չին. Միսիոնարներն սա հասարակ յուսովից են նոր Հանրապետութեան ստեղծային համար: Կառավարութեան զիրքը կրօնի հանդէպ անտարբերութիւն է: Ազգային նկարագրի կազմութիւնն հնարաւոր է ասանց կրօնական նուիրագործման: Միսիոնարական ընկերու-

թիւններ կը փափաքին կրօնաւարներ հայթայթել: Բայց դեռ անոնց հրաւերին ըստ արժանեցն չպատասխանեցին եւրոպայի և Ամերիկայի Բրիտանական եկեղեցիները:

Յեղափոխութիւն և սով ընդհատեցին Բրիտանական կանոնաւոր աշխատութիւնը: Ընդհանուր ժողովրդին զիրքը Բրիտանական հանդէպ բացորոշ չէ դեռ: Յուսովից նշան է սա լայնածաւալ համոզումը թէ արեւմտեան ուսում հարկ է յառաջդիմութեան համար, նաեւ Աւետարանը լսելու և Սբ. Գիրքը կարգալու փափաքը: Քանի մը նշաններ կան դէպ ի Բրիտանական ժողովրդային մեծ շարժումներու, իրենց մեծ պատահութիւններով, խընդիւրներով ու վտանգներով: Բրիտանականներն հիմա կրօնական կատարեալ ազատութիւն ու հաւատարմութիւն կը վայելեն: Չինական եկեղեցին օտար հակողութենէ անկախ ըլլալու յաւանքուն փափաք մը ցոյց կու տայ: Արդէն իսկ անկախ քանի մը եկեղեցի կազմուած են: Բնիկ եկեղեցւոյ հետ օտար միսիոնարներու յարաբերութեան խնդիրը միսիոնարական գործնական աշխարհավարութեան գլխաւոր խընդիրը դարձած է: Միասնապէս կայ ընդհանուր շարժում մը դէպ ի միաբանական դաշնակցութիւն զանազան յարանուանութիւններու:

Կրթութիւնն հետզհետէ աւելի ընդհանուր և կարեւոր կ'ըլլայ: Բրիտանական գլխաւոր գաղութները և զոլէճները զօրացան անաւտապէս և իրենց ուսուցչական ոյժերով: Քանի մը ընկերութիւններ միսիոնար մը ունին, որ իր ամբողջ ժամանակը անոնց կրթական գործը միայնելու և տիպար վիճակի մը հասցնելու նպատակին կը նուիրէ: Համալսարաններէ ու մանք նոյն բանը կ'ընեն: Չոր օրինակ, Չէնկթուի Համալսարանը Արեւմտեան Չինա կըրթական տեսուչ կարգած է մէկը: Անցեալ տարի այդ մարդը այդ գործին նախապատրաստուցաւ Գերմանիոյ, Անգլիոյ և Ամերիկայի կրթական գրութիւնները ուսումնասիրելով: Արեւմտեան ուսումնական տարալու փափաքը գոհացում կը գտնէ Ե. Ք. Ընկերակցութեան կողմէ տարբարած աստեղծութիւններով և հրատարակչական ընկերութիւններու կողմէ հրատարակուած զիրքերով ու թերթերով: Չորսուկէս միլիոնէ աւելի Սբ. Գիրք տարած-

աւարութիւնը կ'արգելէ զայն : Միտինարներ այդպիսի ամուսնութեան պաշտպան չեն : Այսու ամենայնիւ սխալ կը համարին ապօրինաւոր ներկայացնել զայն : Երկաթուղիները հետզհետէ դէպ ի ներսերը կ'երկարին ամէն կողմէ , լաւ և յոռի նոր հարցեր ու ազդեցութիւններ բերելով : Ափրիկէի շուարեցուցիչ լեզուները տակաւ առ տակաւ կարգի կանոնի կը վերածուին : Լրացող տարուան մէջ Սբ. Դիրքը , ամբողջովին կամ մասամբ , 28 նոր լեզուով հրատարակուեցաւ կամ թարգմանուեցաւ և 10 լեզուով վերաքննուեցաւ :

Հիւսիսային , Արեւելեան և Արեւմտեան Ափրիկէի մէջ Մահմետականութիւնը շատ արագ յառաջդիմեց հեթանոս ցեղերու մէջ : Յեղ մը աւետարանել շատ աւելի դիւրին է Մահմետականութիւնը ընդունելէն առաջ քան յետոյ : Սակայն ո՛ւր որ Քրիստոնէական գործ կը հաստատուի , արդիւնքը շուտ կը տեսնուի և առատ : Հարաւային Ափրիկէի Քրիստոնեաները սկսան Ափրիկեան ցամաքամասն աւետարանելու գործին աւելի օգնել քան զոր կ'օգնէին անցեալ տարիներ :

Մատակասքարի մէջ Ֆրանսական իշխանութիւններու ընթացքը վճռապէս աննպաստ է միսիոնարներուն : Սակայն գործը իր իրականութիւնը կ'ապացուցանէ անդու աճելով աննպաստ պարագաներու տակ :

Միսիոնարական ուրիշ դաշներ . Հարաւային Ամերիկայի մէջ Փութամայօի անդգամութիւնները հանուր աշխարհի ուշադրութիւնը գրաւեցին և սա արդիւնքն ունեցան որ երկու միսիոնարութիւն հաստատուեցաւ հոն , մին կաթոլիկ , միւսը բողոքական :

Աւստրալիոյ և Ուկրաինոյ մէջ յարատեւ յառաջդիմութիւն կ'ըլլաւ : Գործին իսկականութեան մէկ նշանը սա է թէ Սամոա կղզին բնիկ Քրիստոնեաները , ձեռնադրեալ 192 և ոչ-ձեռնադրեալ 260 քարոզիչ պահելէ զատ , Լանտոնի Միսիոնարական Ընկերութեան 5,000 Անգլ . ոսկի դրկեցին , աշխարհի ուրիշ կողմեր հաստատուած գործին օգնելու համար :

Անաւասիկ հաւագումար թիւեր . Միսիոնար 17,000 , կայան և արտակայան 40,000 , տեղացի աշխատաւոր 87,000 , եկեղեցւոյ անդամ 2,000,000 , 1912ի յաւելում 143,000 , զպրոցական ուսանող 1,500,000 , եկամուտ 5,320,000 Անգլ . ոսկի :

Դիսոդրօքիւններ և քեղարօքիւններ . 1. Խնքնապահ եկեղեցիները ամէնէն զօրաւորներն են : Եթէ կ'ուզէք տկար եկեղեցի մը ունենալ , շարունակեցէք նպաստ ընդունիլ միսիոնարներէն կամ ներքին առաքելութեան ընկերութենէն :

2. Տեղային եկեղեցիները քանի՛ զարգանան , օտար միսիոնարը տեղի կ'ուտայ բնիկ գործիչին առջև : Ամէն ընկերութիւններ կ'ընդունին թէ իւրաքանչիւր երկրի աւետարանում իր իսկ մարդոց ձեռամբ ի գլուխ հանուելու է :

3. Միացեալ առտուածաբանական ճեմարանի մը խնդրին հետ Քրիստոնէական համալսարանի մը գաղափարը դուրս գալու է : Մեր գոյէճները հիմա իսկ թերեւս սկսած են զգալ առոր անհրաժեշտ պէտքը :

4. Թուրքիոյ մէջ շատ պէտք ունինք մեր կրթական դրութիւնները միացնելու և հաստատուն դրութեան մը վերածելու : Այս աշնան մեծ ու դժուարին խնդիր է որ մէկ կամ աւելի մարդիկ յատկապէս որոշուելու են , որ պէս զի բոլոր իրենց ժամանակը անոր գործնական լուծման նուիրեն :

5. Աշխարհի ամէն կողմը քաջալերական յառաջդիմութիւն տեղի կ'ունենայ միսիոնարական գործի մէջ : Այդ յառաջդիմութեան մեծագոյն մասը կարելի չէ վիճակագրի ձեռով ցոյց տալ : Դարձեալ , պարտիմք մեր խորին ցաւն յայտնել որ Հայ միսիոնարներ չկան օտարներու մէջ գործող : Կը յուսանք թէ մօտ է այն օրը , երբ միաբանական ու արդիւնաւոր ճիգ մը պիտի թափուի այդ ուղղութեամբ : Մինչև այդ օրը զայ , չենք կրնար շատ յառաջդիմութիւն ակնկալել մեր մէջ :

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԾՈՎԸ ԱՆՇԵՏԱՑԱԾ

ՎԵՐ. Յ. Ա. ՃԵՃԻՁԵԱՆ

«Առաջիկայի ճիշդ» Յայն. ԻԱ. 1

Յովնանէն Առաքեալ բարի լուր մը ունի Ասիոյ հալածեալ Քրիստոնեաներուն համար : Մոայլ օրերու մէջ կ'ապրէին անոնք : Քաղաքական և ազգային ոյժեր ճակատած էին Առաքեալին Ասիայեակ հօտին անդամներուն դէմ և կը նկրտէին ջնջել զանոնք ու անոնց

կրօնքը : Կայսրութիւնը յուսահատական էր : Եւ ահա , Պատմոս կղզիին մէջ , Յովհաննէսի կը շնորհուին , իր և իր հօտին մխիթարութեանը համար , շարք մը տեսիլքներ , որոնց վերջինին նկարագրութիւնը կը սկսի այն համարով ուր բնաբանը կը գտնուի : Յովհաննէս տեսաւ նոր երկինք մը և նոր երկիր մը : Տիեզերական յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցեր է : Առջի բաները անցած են : Աշխարհ վերանորոգուած է : Եւ նոր աշխարհը հինէն տարօրոշող յատկանիշներէն մին է ծովի չգոյութիւնը նորին մէջ :

Հարկ չէ ըսել թէ ծով բառը պէտք չէ հասկըցուի հոս իր տառական իմաստով : Ներշնչեալ Առաքեալին նպատակն է ո՛չ թէ երկինքին Չիզիքական քարտէսը գծել , այլ պատկերացնել այն նոր Երուսաղէմը , որ Քրիստոսի հարսն է , այն է Քրիստոսով փրկուած վերանորոգեալ մարդկութիւնը : Եւ Յովհաննէսի արտօնուեցաւ նշմարել թէ նոր մարդկութեան այս տիեզերքին մէջ չեն գտնուիր ծով բառով խորհրդանշուած կարգ մը բաներ :

Անտարակոյս այս վերանորոգեալ մարդկութիւնը իր կատարելագոյն ձեւով կ'իրականանայ գերեզմանէն անդին միայն , բայց չի մոռնանք նաեւ թէ Յովհաննէս Առաքեալ իր օրուան մէջ իսկ տեսաւ «Նոր Երուսաղէմը որ երկինքէն Աստուծոյ կ'իջնէր իր էրկանը համար զարդարուած հարսի մը պէս պատրաստուած» : Շեշտը պէտք է գնել «Կ'իջնէր» բառին վրայ որպէս զի յստակօրէն ըմբռնենք թէ Նոր Երուսաղէմը արդէն իսկ սկսած է «հիմնրով հաստատուիլ» ներկայ աշխարհին մէջ : Քրիստոս ձեռնարկած է տիեզերքին վերաշինութեան և մարդկութեան վերստեղծման , և նոր երկինքի և նոր երկրի նորոգեալ բնակիչները արդէն իսկ կ'երևին մեր աշխարհին մէջ : Եւ բնաբանին աւետաւոր բառերովը կը հռչակուի թէ նոր կեանքով ապրող մարդոց համար ծով գոյութիւն չունի ո՛չ հանդերձալին և ո՛չ ներկայ աշխարհին մէջ : Քրիստոս ցամաքեցուցած է ծովը և զայն յաւիտեապէս անհետացուցած :

Այս անհետացած ծովը անտարակոյս խորհրդանշան մըն է կարգ մը ազէտալի և անբաղձալի իրերու որոնք գոյութիւն ունին արդի մարդկային կեանքին մէջ , և որոնց բարձու մը խնդութեամբ կ'ողջունուի մեղաւոր և

մահկանացու մարդոցմէ : Արդարեւ ծովը իր ինչ ինչ հանգամանքներով գերազանցապէս բաղձալի և օգտակար բան մ'է մարդոց համար : Գեղեցիկ է ան և վսեմ , և անհրաժեշտ է երկրագունդին վրայ կեանքի գոյութեան համար : Սակայն յայտնի է թէ , երբ Առաքեալը կը գրէ բնաբանին խօսքերը , իր մաքին առջև ունի ո՛չ թէ ծովուն գեղեցկութիւնը կամ օգտակարութիւնը այլ անոր կարգ մը անսիրելի հանգամանքները որ ծանօթ էին իրեն փորձառապէս :

Արգ , կարելի է յիշել շատ մը յատկութիւններ որոնք կ'ընծայեն ծովը անսիրելի և վնասաբեր : Սակայն ի մտի ունենալով Յովհաննէս Առաքեալին մտայնութիւնը և փորձառութիւնը՝ կրնանք ըսել թէ անոր հայեցակէտէն դիտելով ծովը ունէր գէթ երկու խորշիկ յատկութիւններ : Առաջ եւ փոթորկելու յատկութիւնը և իրեր ու անձեր իրարմէ անջատելու յատկութիւնը : Եւ Յովհաննէսի որոշակի յայտնուեցաւ թէ հաւատացեալին համար ցամաքած էին և անհետացած թէ՛ փոթորկող ծովը , և թէ՛ անջատող ծովը : Պահ մը դիտենք անհետացած ծովի այս երկու տեսակները :

Ա. Փոթորկող ծովը : Յայտնութեան գիրքին հեղինակը յստակ յիշատակներ կը տածէր Գալիլեայի ծովուն վրայ իր ունեցած կարգ մը փորձառութիւններէն : Ան տեսած էր ծովը երբ իբրեւ դժխեմ և անողորմ թշնամի իր կատաղի ալիքներով կը յարձակէր իր ձկնորսի նաւին վրայ : Յովհաննէս այդպիսի ժամանակներ հաւանաբար իր սրտին խորերէն հառաչելով բաղձացեր էր որ ա՛յլ ծով չըլլար : Եւ հիմա բերկրութեամբ կը տեսնէ փոթորկայող ծովին անհետացումը , և կը փութայ աւետել իր հօտին տոռասպեալ անդամներուն թէ կորստաբեր փոթորիկ ոչ եւս գոյութիւն ունի իրենց համար :

Բնաբանը կը պարունակէ կրկնակ խոստում մը . — խոստում մը կայ ապագային համար , և խոստում մը՝ ներկային համար : Եւ այս խոստումին օրհնաւէտ պատգամը կու գայ ամէն անոնց որոնք այսօր ողբաձայն կը գոչեն Սաղմոսերգուին նման , «Քու ամէն ալիքներդ և կռակներդ իմ վրայէս անցան» , Թող նեղութեան ծովին բուռն ալիքներէն կոծուող հաւատացեալը մխիթարուի այս հաւատով թէ հանդերձեալ աշխարհին մէջ ուրեք կոհակ պիտի

չմօտենայ իրեն: Նեղութիւնը կարող է հետապնդել զինքը դերեզմանէն անդին: Հոն ա'լ ծով չկայ: Բայց հաւատացեալը հաւատով քուսի ներկային համար ալ: Կորստաբեր փոթորիկ ոչ եւս գոյ է իրեն համար: Հարկաւ տըլաւութ յեղաշրջումներ տեղի կ'ունենան հաւատացեալին կեանքին մէջ, բայց անոնք կորըտաբեր փոթորիկ չեն կրնար կոչուիլ, յիշան զի կարող չեն կորուստ պատճառել անոր հոգւոյն: Գրիստոսի աշակերտը այս վստահութիւնը ունի թէ իր երկնաւոր Հայրը թող կուտայ որ նեղութեան արեւներ յարձակին իր վրայ ո'չ թէ զինքը անդնդախոր դերեզմանի մը մէջ թաղելու համար այլ զինքը փութով մղելու համար դէպ իր Հօրը տունը: Եթէ «Տէրը մեր ապուշէն է», «պիտի չվախնանք թէ եւ երկիրը փոխուի եւ լեռները ծովուն մէջ ձգուին», թէ եւ անոր ջուրերը դռանն եւ պղտորին: Հաւատացեալին համար կորստաբեր մարիկով փութորիկող ծով այլ եւս գոյութիւն չունի:

Նոյն կրկնակ խոստումը կը տրուի ո'չ թէ միայն արտաքին պարագաներու յեղաշրջումներու պատճառով տառապող մարդոց, այլ անոնց ալ որոնք իրենց հոգեւոր կեանքին մէջ փոթորիկներու կ'ենթարկուին: Ժամանակներ կան երբ զիւսաշունչ ազգեցութեան հովեր կը յարձակին մեր հոգւոյն վրայ եւ զայն կ'ալեկոծեն: Եւ մեր անձնաւորութեան խորերը թաքնուած չարութիւնը յերեւան կու գայ եւ կ'ապականէ մեր ամբողջ կեութիւնը: Պահ մը ամէն բարի տրամադրութիւն եւ որոշում, ամէն ազնիւ զգացում եւ խորհուրդ կ'անհետի: Այս կարգի հոգեկան ալեկոծութիւններու ենթարկուող տառապեալ անձերու մխիթարութեանը համար, բնաբանը նախ կը ներկայէ այս խոստումը թէ հանգերձեալին մէջ փոթորիկող ծով գոյութիւն պիտի չունենայ: Չարութիւնը կարող պիտի չըլլայ հասնիլ մեզ դերեզմանէն անդին: Բայց Աւետարանը կուտայ մեզ օրհնաւէտ հաւատով ներկային համար ալ: Փորձութեան թափ եղող արդի աշխարհէն դեռ չի մեկնած իսկ քուսի հաւատացեալներուն կը պարզեւորի Գրիստոսի փրկարար շնորհքը, այնպէս որ մեզքը ա'լ չի թաղաւորեր անոնց մահկանացու մարմիններուն վրայ, եւ չարութիւնը կործանարար աւերում չի գործեր անոնց հոգւոյն մէջ: Արդարեւ մենք «որ դեռ ծովն ենք մթին» չենք

կարող արգիլել փորձութեան հովերուն մեր վրայ արշաւելը, բայց Գրիստոս կարող է կերպարանափոխ ընել մեր բնութիւնը այնպէս որ ալ եւս փորձութենէ մերկող տարր չի գտնուի մեր մէջ, եւ այսպէս փոթորիկող ծով ալ գոյութիւն չունենայ մեր հոգւոյն մէջ:

Բ. Անկասող ծովը. Մինչ Առաքեալը կը գրէր մեր բնաբանին խօսքերը, իր աշխարհն առջեւ կը տիրուէր Եգիպտացի ծովուն այն մասը որ Պատմոս կղզին կը բաժնէ Փոքր Ասիոյ ցամաքէն: Այդ ծովը կը ներկայանար Յովնանէսի իրբեւ զինքը իր սիրելի հօտէն բաժնող պատուար մը: Մովին միջոցաւ Պատմոսի մէջ կղզիացուած էր ան: Կը բողձար փութով իր տառապող հաւատակից եղբայրներուն քով, բայց ծովին ջուրերը կ'անջատէին զինքը անոնցմէ, եւ անկարելի կ'ընէին իրեն օգնութեան ձեռք կարկառել անոնց: Եւ ահա Տէրը ցուցուց անոր թէ անջատող ծովը անհետացած էր:

Կրկնակ հաւատով մըն ալ հոս ունինք: Նախ, Յովնանէս հաւատով կ'ընդունէր թէ յետ մահու այլ եւս անջատում տեղի պիտի չունենայ: Ինք եւ իր հօտին անդամները պիտի միանային Գառնուկին աթոռին առջեւ, եւ այլ եւս պիտի չբաժնուէին իրարմէ: Բայց ներկայ ժամանակին համար ալ հաւատովք ընդունեց ան թէ անջատող անջրպեաններ պիտի անհետանան: Այդ հաւատովքը մասնաւորապէս տրուեցաւ իր տեսած առաջին տեսիլքին մէջ իսկ: Յովնանէս տեսաւ Գրիստոսի արեգնափայլ դէմքը, լսեց Անոր ձայնը, եւ զգաց Անոր աջ ձեռքին իր վրայ դրուիլը: Եւ միեւնոյն ատեն նշմարեց թէ նոյն փառաւորեալ Փրկիչը կը պարտէր եօթը աշտանակներուն մէջ եւ իր աջ ձեռքին մէջ ունէր եօթը աստղեր: Ան Յիսուսը որ Յովնանէսի քով էր Պատմոս կղզին մէջ, կը գտնուէր նաեւ հեռակայ եօթը եկեղեցիներուն մէջ, եւ իր այն աջ ձեռքը որ կը հպէր Առաքեալին, կը պաշտպանէր նաեւ եօթը եկեղեցիներուն ներկայացուցիչները ծովէն անդին: Յովնանէս Յիսուս Գրիստոսով մօտեցած էր եօթը եկեղեցիներուն: Մարմինով հեռի, բայց Գրիստոսի հոգւոյն օժանդակութեամբ հոգեւոր մերձաւորութիւն ունէր անոնց հետ: Միջանկեալ ծովը անհետացած էր:

Մեզի ալ կը տրուի այսօր այս կրկնակ

հաւատաւիքը: Նախ մեզ կը հաւատաւորութեան թէ բոլոր իրարմէ բաժանեալ հաւատացեալներ պիտի միանան վերջապէս Քրիստոսի պատրաստած բնակարաններուն մէջ: Բայց կը հաւատաւոր նաեւ թէ երկրի վրայ իսկ կրնանք ունենալ ինչ որ Նիկիական Հանգանակին մէջ կ'անուանուի «սուրբերուն հաղորդութիւնը»: Քրիստոս յայտնուեցաւ որպէս զի ամէն հաւատացեալներ մէկ ըլլան Իրմով: Ան կ'անհետացնէ ամէն ծով որ կ'անջատէ մարդկային արարածները իրարմէ: Հեռաւորութիւնը անկարող է հոգեւորապէս իրարմէ անջատել անոնք որ մէկ եղած են Քրիստոսով: Բայց ծովի և ցամաքի միջոցաւ արտայայտուած հեռաւորութիւնէն աւելի զոնգակ անջրպետ մը կայ որ կ'անջատէ մարդիկ իրարմէ: Մարդկային անձնատիրութիւնն է ան: Մարդ ի բնէ անձնաւէր է, կը միտի կողմացնել ինչզինք իր ընկերներէն, և փնտռել միայն իր Նսին չափը և հաճոյքը: Քրիստոս կը ցամաքեցնէ այս անձնատիրութեան ծովը և կարելի կ'ընէ մարդուն հրաժարիլ իր մեկուսացումէն և մօտենալ իր ընկերին և սիրել զանիկա իր անձին պէս: Ան բտաւ, «Ասով պիտի գիտնան թէ դու իմ աշակերտներս էք, թէ որ մէկդմէկ սիրէք»: Յիսուսի աշակերտները իրարմէ անջատող ծով չկայ: Աստուածային Փրկիչը կը զօդէ զմարդ իր ընկերին հետ:

Եւ Տէր Յիսուս Քրիստոս կ'անհետացնէ մարդկային անհատներու միջեւ դաժնուած անջրպետը, վասն զի կը ջնջէ մեծագոյն անջրպետ մը, մարդուն և Աստուծոյ միջեւ եղած հեռաւորութիւնը: Ան կարելի կ'ընէ մարդոց դիւրար եղբայր կոչել, վասն զի իր անհուն չնորհքովը կը մօտեցնէ զանոնք Աստուծոյ և կը սորվեցնէ անոնց ըսել «Աբրա Հայր»: Իրողութիւն է թէ մենք ի բնէ հեռացած կը գտնուինք Աստուծմէ: Անջատող ծովերուն ամէնէն լայնածաւալը և անդնդախորը կը բաժնէ զմեզ մեր Աստուծմէն: Մեր մեղքերուն ծովն է ան: Ամէնքս ալ մեր յանցանքներուն և զանցառութիւններուն բերմամբ ինչզինքնիս կ'աքսորենք հեռու երկիր: Սակայն այսօր մեր բնաբանին միջոցաւ աւետիս կը արուի ամէն անոնց որ հեռու երկրին մէջ չքաւորութիւն կը քաշեն, և հառաչալիւ կը բաղձան իրենց թըռուառութիւնէն ազատելու և իրենց Հօր տան

մէջ բնակելու: Ա'լ ծով չկայ: Քրիստոս «մեր մեղքերը իր մարմինովը խաչաւալայտին վրայ վերցուց»: Եւ ուստի այսօր ամէնքս ալ կարող ենք Յիսուս Քրիստոսով դառնալ մեր Աստուծոյն և Անոր որդիները ըլլալ:

Սկսած ենք ապրիլ իրբն Աստուծոյ որդիներ: Եթէ դեռ չենք սկսած, կ'ուզենք սկսիլ: Անկեղծօրէն կը բաղձանք որ զմեզ մեր Աստուծմէն բաժնող մեղքը անհետանայ և մենք Աստուծոյ հետ քալենք մեր կեանքին բոլոր օրերուն մէջ: Տէրը կարողացնէ զմեզ այսօր զիմեղ Քրիստոսի, և ինդրիւ իրմէ որ մեզ մօտեցնէ մեր երկնաւոր Հօրը «ան նոր ու կենդանի ճամբով որ բացաւ մեզի վարագոյցին մէջէն որ է իր մարմինը»: Եւ այն առան մենք այժմէն պիտի սկսինք բնակիլ ըլլալ այն նոր երկինքին և նոր երկրին, ուր «ալ ծով չկայ»:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

ՎԵՐ. ՅՈՎԷ. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ԲԸՄԻԼԸՍ, Ն. Ե.

Ա.

Ի՞նչ է կեանքը: Այս ամէնէն խրթին հարցումներէն մէկն է որ մարդ երբեք կրնայ հարցնել: Ամէնա ալ շարունակաբար փորձառու ենք կեանքի դայց չենք կրնար ըսել թէ կեանքը ի՞նչ է: Հին եբրայեցիք կեանքի դաղանիքը արիւնին մէջ կը փնտռէին: Սրբազան հեղինակը կ'ըսէ. «Ինչու որ ամէն մարմին կենդանութիւնը [= կեանքը] իր արիւնն է. անիկա է բուն կենդանութիւնը» (Ղեւ. Ժ. 14): Կեանքը արիւնին հետ կը նոյնացնէ: Հարկ չկայ ըսել թէ այս պարզ բնութեամբ մ'է և ոչ թէ գիտական տեսութիւն մը: Իրաւ է թէ արիւնը կեանքի էական պայմաններէն մէկն է: Առանց արիւնի մարդ չկրնար ապրիլ: Բայց արիւն և կեանք իրարմէ բոլորովին տարբեր բաներ են:

Միջին դարու փիլիսոփաները կեանքը փիլիքական ոյժերէն անջատ ոյժ մը կամ սկզբունք մը կը կարծէին: Բայց արդի գիտնոց մեծամասնութիւնը այս գաղափարը կը մերժէ: Սակայն ինչպիսի որ մեր առջեւ կը կենայ՝ սա է թէ կեանքը ի՞նչպէս ծագում առաւ: Գիշ

մը վերջը պիտի տեսնենք թէ այս հարցումը գործնականապէս վերի հարցումը կը պարուհանէ։ Ըստ Սուրբ Գրոց կեանքը Աստուծոյ հրամանով անմիջապէս ստեղծուեցաւ։ «Եւ ասաց... և եղև այնպէս», երբ սրբազան հեղինակին կը հարցնենք, «Բոյսերը ի՞նչպէս յառաջ եկան», կը պատասխանէ, «Եւ ըսաւ Աստուած, Երկիրը կանանչ խոտ բուսցնէ, սերմ տուող խոտ, և իր տեսակին պէս պտուղ տուող ծառ, որ իր մէջը իր սերմը ունենայ երկրի վրայ, ու այնպէս եղաւ»։ Դարձեալ երբ կը հարցնենք. «Ձուկերը և թռչունները ի՞նչպէս եղան», կը պատասխանէ, «Եւ ըսաւ Աստուած, Ձուրերը կենդանութեան չունչ ունեցող շատ սողուններ հանեն. և թռչունները երկրի վրայ՝ երկնից հաստատութեան երեսը թռչին»։ Այս հրամանը տրուելուն պէս՝ անոնք ստեղծուեցան։ Եւ վերջապէս երբ կը հարցնենք, «Յամաքային կենդանիները ի՞նչպէս ծագում առին», հեղինակը նմանօրինակ պատասխան մը կու տայ. «Եւ ըսաւ Աստուած, Երկիրը թող հանէ չնչաւոր կենդանի՝ իր տեսակին պէս, անասուններ, սողուններ ու երկրի գազաններ՝ իրենց տեսակին պէս. և այնպէս եղաւ»։ Մէկ խօսքով, ըստ Սուրբ Գրոց կեանքը, թէ՛ բուսական և թէ՛ կենդանական, Աստուծոյ հրամանով անմիջապէս ծագում առաւ։

Արդ, դառնանք արդի գիտութեան և հարցնենք նոյն հարցումը. կեանքը ի՞նչպէս ծագում առաւ։ Անցեալ Սեպտեմբերին Բրիտանական Լոնկերակցութեան ի Տընտի գումարդած ժողովին մէջ նախագահը՝ Փրոֆ. Շէյֆըր՝ այս նիւթին վրայ ճառ մը կարդաց(*), Կեանքի ծագման մասին վարկած մը յառաջ բերաւ որ բաւական յուզում հանեց։ Առաջնակարգ գիտնոց մեծագոյն մասը անոր այս վարկածը կ'ընդունի։ Ճառախօսը նախ և առաջ կը ջանայ ցուցնել թէ կենդանի մարմիններու և անկենդան նիւթին միջև թանձր պատ մը չկայ։ Կ'ըսէ, «Կեանքի ինդիւրները էականապէս նիւթի խընդիրներ են։ Գիտական նշանակութեամբ մը՝ չենք կրնար երեւակայել թէ կեանքը նիւթէն անշատ գոյութիւն ունի։ Կեանքի բներեւոյթները կը խուզարկուին և կրնան խուզարկուիլ միայն այն միջոցներով որոնցմով նիւթի բո-

լոր բներեւոյթները կը խուզարկուին, և այնպիսի խուզարկութեանց ընդհանուր արդիւնքները կը ցուցնեն թէ կենդանի արարածներ հաւանօրէն կը կառավարուին այն նոյն օրէնքներով որոնցմով անկենդան նիւթը կը կառավարուի։ Որքան որ կեանքի արտայայտութիւնները կ'ուսումնասիրենք, այնքան աւելի կը համոզուինք այս գաղափարին ճշմարտութեանը և այնքան աւելի քիչ կը հակամիտինք կերպ մը մասնաւոր և անծանօթ գորութիւն օգնութեան կոչելու՝ այդ արտայայտութիւնները բացատրելու համար»։ Ապա կեանքի այդ արտայայտութիւնները մէկիկ մէկիկ ուշադրութեան առնելով կը ջանայ օրինակներով ապացուցանել թէ անոնք կենդանի մարմնոց սահմանափակում չեն։ Պարզ խօսքով, կը պնդէ թէ կենդանիներ միայն չեն որ ինքնաբեր շարժում ունին, կերակուր կ'առնեն և կ'իւրաքանչիւր, կ'աճին և իրենց նմանը կ'արտադրեն։ Քիմիաբանը գիտէ թէ կան անկենդան բաներ որ ինքնաբերաբար կը շարժին. կան որ կերակուր կը ծծեն և կ'իւրաքանչիւր, և կան որ կ'աճին և իրենց նմանը կ'արտադրեն։

Փրոֆ. Շէյֆըրը կեանքի ծագումի մասին կ'ըսէ. «Մէկգի դնելով այն գիտականապէս անհիմն գաղափարը թէ կեանքը առաջին անգամ ծագում առաւ անմիջական գերբնական միջամտութեամբ՝ ոչ միայն պատճառ ունինք հաւատալու, հապա ստիպուած ենք հաւատալ թէ կենդանի նիւթը ծագում առած ըլլալու է այնպիսի պատճառներէ որ բնութեամբ նման են այն պատճառներուն որ տիեզերքին մէջ նիւթի բոլոր ուրիշ տեսակները արտադրելու միջոց եղած են, ուրիշ խօսքով՝ աստիճանական բնաշրջումի օրէնքով։

Կը հաւատայ թէ կեանքի հիմը քիմիական է և թէ հաւանօրէն քիմիագիտութիւնը օր մը պիտի յաջողի կեանք արտադրել։ Կը խորհի թէ կեանքը առաջին անգամ ոչ թէ ովկիանոսին խորիւրդ երեւցաւ, ինչպէս սովորաբար կը կարծուի, հապա ցամաքին վրայ ուր քիմիական գրեթէ ամէն տեսակ փոփոխութեանց բոլոր պայմանները կը գտնուին։ Կ'ըսէ թէ առաջին կենսաւորները նիւթոյ փոքր լորձնային մասնիկներ էին որ իւրաքանչիւր, աճելու և իրենց նմանները արտադրելու յատկութիւնները ունէին։ Անոնք անհամար դարերու միջոցին զանազան պայմաններու և պարագաներու տակ զանազան ուղղութիւններով զարգանալով՝ աշխարհը լեցուցին։ Բոլոր բոյսերը և կենդանիները որ մեր շուրջը կը տեսնենք այս պարզ կենսաւորներէն յառաջ եկած են։

(Շարունակելի)

(*) Տես Առեաքեր թիւ 38, էջ 893. 1912.

Ս Դ Բ Տ Ը

Ա. Կ. ԿԻՆԴԵԼԿԵԱՆ

Ա.

Բաժակ մը շողար

Գեղեցիկ, բխրեղ,

Մեջը լի նեկսար

Անուշ ու բուրեղ:

Սուր ֆար մ'անխուս

Զեռֆե մը նեկուած,

Բաժակին դարսար,

Փշրեցա՛ւ յանկարծ . . . :

Բ.

Դարնան մեղեցունեց

Հովեն դիւրաբեք,

Խոնարհ, անհրճուն,

Կ'անէր մի եղեգ.

Բռուն ու մոլեգին

Բոխ մը հիւսիսեկ՝

Զարկար եղեցին,

Կոտեցաւ մեջքեն . . . :

Գ.

Մասդաշ ու փափկիկ

Սիրս մը ըզգայուն

Կը տրոխեր մեղրիկ

Տեկցեալով աննուն.

Բառ մը քուս քունեղ

Լեզուէ մ'անօրհն,

Մակե՛ց պիւզեղ

Սիրսն անզրօրէն . . . :

ՏՂԱՅՈՅ ԷՋԸ

ՈՍԿԵԳԵՏԻ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

Կ Ա Մ

ՍԵՒ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

(Սթիր/ամրան առանդալիկ մը)

Հեղինակ՝

ՃՈՆ ՐԸՍԲԻՆ Մ. Ա.

Թարգմանիչ՝

ԳՐԻԶ-ՔՆԱՐ

4.

«Ինչո՞ւ համար դուռը բանալու ու
չացար և մեզ ստիպեցիր որ քեզի սպա-

սենք անձրեւին տակ,» ըսաւ Սեւուկ,
ներս մտնելով և իր հովանոցը Բարե-
բախտի երեսը նետելով: «Հէ՛, ինչո՞ւ,
ըսէ նայիմ, պղտիկ սրիկայ,» ըսաւ Օհան,
ապտակ մը իջեցնելով անոր ականջին
վրայ՝ մինչ ան իր եղբօր ետեւէն խո-
հանոյ կ'երթար:

«Տէր ողորմեա,» ըսաւ Սեւուկ երբ
դուռը բացաւ:

«Ամէն,» ըսաւ կարճահասակ պարո-
նը, որ իր դդակը հանած և կայնած էր
խոհանոցին մէջտեղը ու յարգական խո-
նարհութիւն կ'ընէր արագարար:

«Ո՞վ է աս,» ըսաւ Սեւուկ, ձեռքը
դրոնակ մը (օգրադո) առնելով ու կա-
տաղի խոժոռումով մը Բարեբախտի նա-
յելով:

«Իրաւ կ'ըսեմ, որ չեմ դիտեր, եղ-
բայր,» ըսաւ Բարեբախտ սարսափահար:

«Ան ի՞նչպէս ներս մտաւ,» գուռաց
Սեւուկ:

«Սիրելի եղբայր,» ըսաւ Բարեբախտ
պաղատական կերպով, «ան աստիկ թըր-
շած էր . . .»

Դրոնակը Բարեբախտի գլուխին վրայ
կ'իջնար երբ ծեր պարոնը անմիջապէս
իր կանաձեւ դդակը անոր գէմ բռնեց,
և հարուածը դդակին վրայ անանկ մը
իջաւ որ անոր մէջի ջուրը խոհանոցին
մինչեւ պատերը ցայտեց: Զարմանա-
լին այն էր որ դրոնակը դդակին դըպ-
չելուն պէս Սեւուկին ձեռքէն ելաւ ու
հովէն դարձող յարդի շիւղի մը պէս
դառնալով սենեակին մէկ անկիւնը թռաւ:

«Դուք ո՞վ էք, պարոն,» հարցուց
Սեւուկ նորեկին գառնալով:

«Հոս ի՞նչ գործ ունիք, մումնաց
Օհան:

«Ես խեղճ ծերուկ մըն եմ, պարոն,»
ըսաւ կարճահասակ ծեր պարոնը հա-

մեծագույն, «և ձեր կրակը տեսայ պատահանէն և քառորդ ժամ մը հոս պատասպարուելու հրաման խնդրեցի»

«Ուրեմն, նորէն ձեր եկած ճամբէն ետ դարձէք», ըսաւ Սեւուկ, արդէն մեր խոհանոցին մէջ բաւական ջուր ունինք և չենք ուզեր որ լուացարանի վերածենք զայն»։

«Ինծի պէս ծերուկ մը դուրս վազն տելու համար այս շատ ցուրտ օր մըն է, պարտն, սա ձերմակ մաղերէս պատկառեցէք»։ Ինչպէս առաջ ըսի ձեզի, ահոր մաղերը ուտերն ի վար կը կախուէին»։

«Հէ՛», ըսաւ Օհան, «բաւական երկար մաղեր ունիս և անոնք կրնան քեզ տաք պահել, քալէ նայիմ»։

«Շատ անօթի եմ, պարտններ, արդեօք զգացած չե՞ք հաճիր ինծի կտար մը հայ չորհրդ բնել»։

«Ի՞նչ, հա՞ց կ'ուզէք», ըսաւ Սեւուկ, «կը կարծէ՞ք թէ մեր հացով ուրիշ բան մը չենք կրնար բնել բայց միայն զայն քեզի պէս կարմրաքիթ մարդուկներու տալ»։

«Ինչո՞ւ չէք ծախեր ձեր գլակին վրայի փետուրը», ըսաւ Օհան ծաղրական շեշտով մը։ Շուտ դուրս կորսուէ»։

«Պատուա մը հայ, պարտն», ըսաւ ծեր մարդը։

«Կորսուէ կ'ըսեմ քեզի», ըսաւ Սեւուկ։

«Կ'աղաչեմ, կը պաղատիմ, պարտն...»

«Դուրս կորսուէ և սատկէ, պոռայ Օհան, անոր օձիքէն ըսնելով։ Բայց հազիւ թէ ծեր պարտնին օձիքին դպած էր՝ ինք ալ դրանակին ետեւէն գլորուեցաւ թաւալգլոր մինչեւ դրանակին գլորուած անկիւնը։ Յետոյ Սեւուկ սոսկալի կերպով զայրացաւ ու ծեր պարտն

նին վրայ յարձակեցաւ զայն դուրս վաշտելու համար։ Բայց ան ալ հազիւ անոր դպած՝ գլորուեցաւ Օհանին և դրանակին ետեւէն և գլուխը պատին զարնուեցաւ, ու երեքն ալ հոն ինկած կը մնային»։ (Շարունակելի)

ՅՕՂՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

Վ. Ա. Ռ. Ա. Ր. Ա. Ն. Ի. Ս. Գ. Ո. Վ.

ՈՍԿԻ ՊԱՏԵՇՈՒԹԻՒՆԸ

(ՍՏՈՒԵՐ)

Գ.

Իւրաքանչիւր մարդու կեանքի դրան անջեւ կու գայ բարոյական գեղեցիկ ասեմներու, հագուոր բարձր պատեհութիւններու հրեշտակը, բարձրագոյն, ազնուագոյն ու սրբագոյն կեանքի կոչումով ու հրաւերով, իր ձեռքերուն մէջ կրկնով անմահութեան խոյրն ակնախտիդ, Աստուածային Սիրոյ պարգևն անգլին ու չորհրդն անհման, հոգեպարար...։ Եւ սակայն ո՞րքան յաճախ, աւա՛ղ, մերթ արհամարհանքով, մերթ վարանումով ու երկմտութեամբ, շատ, խիստ շատ անուշադրութեամբ կ'ունկնդրենք այն բախտներուն՝ որ անցնող հաստ կը թողնէ մեր դուռը այդ ութղեակ էակին ձեռքով։ Ոչ միայն մէկ անգամ, ոչ միայն երկիցս, երկիցս, այլ կրկին ու կրկին, բիւրի՛ցս պատեհութեան հրեշտակը կը բերէ մեզի երկնային պարգևներով առցուն չքմեղանքն ու ջատագովութիւնն Աստուածային Սիրոյ, մինչև որ հուսկ, բարէ՛, կու գայ այն օրը, այն վայրկեանը, երբ այդ ծաղեակ դուռը թունը ու շաղիւր գէմքով, սեւեռուն ակնարկով և անհուն վիշտով՝ ետ կը դառնայ, կը դառնայ անդա՛րձ...։

«Ուրեմն ալ վախնանք» — կ'ըսէ՛ անաքաղը, «վախնանք, որ չըլլայ թէ անոր հանդիսոր մոնելու խոստումնքը որ մեզի մնացեր է, ձեզմէ մէկը անկէ զրկուած դառուի»։ «Զրկուա՛ծ զճնուի», «Վրիպա՛ծ զճնուի»։ Այսպէս ահա կը կորսնցնեն մարդիկ այս կեանքի մրցանակները, ա՛յնպէս ահա կը կորսնցնեն անմահ կեանքի ժառանգորդներ՝ անմահ կեանքի մրցանակները, դափնեպսակներն անթարշամ։

Գ. Երրորդ ճիպարն է այն մարդն՝ որ պինդ կը բռնէ իր պատեհութիւնները՝ մինչ կ'անցնին անոնք։ Իր գործունէութեան՝ դրան սեմին վրայ կը կանգնի ան միշտ արթուն, միշտ չըջանալաց, միշտ պատրաստ ողջունելու և օգտակար կերպով գործածելու՝ իրեն ներկայացող ամէն նոր պատեհութիւն։

Աս է, անտարակոյս, տիպար անձը, յաջող մարդը։ Իր վրայ դիւցազնական կամ վիպական ոչինչ կայ։ Իր կարողութիւններէն և ոչ մին ցուցադրելու հետամուտ կը գտնուի, ո՛չ իսկ իր դժած ուղիէն չեղելով՝ նոր ծրագիրներու ևս և կ'իյնայ. ինք միայն ձիրքն ու կարողութիւնն ունի ճանչնալու և հասկնալու այն պատեհութիւնը՝ որ պատգամ մը ունի իրեն համար, երկնային վսեմ պատգամ մը — մինչ կ'անցնի ան՝ դիպումներու ամբոխումէն ու պարագաներու հանդիսաւոր թափօրով։

Ի՞նչ է ան՝ որ կը կարողացնէ մարդու մը բռնել իր պատեհութիւնները, տիրանալ անոնց որպէս զի անոնք յաջողութեան միջադէպերն ըլլան, հզօր ազդակներն իր յաջողութեան, հետեւաբար իր երջանկութեան։ Բնածին տաղանդի մը, արտակարգ հանձարի մը կամ գերբնական կարողութեան մը բացառիկ մէկ պարզեւն է արդեօք... Ո՛չ, ո՛չ այդ և ո՛չ ուրիշ բան, բայց միայն իր բոլոր կորովը, իր բոլոր խանդն ու աւելը միաժամանակ — մէ՛կ, միայն մէ՛կ բանի վրայ կեդրոնացնելու մէ՛կ կէտի մէջ խտացնելու, մէ՛կ խորհուրդի, մէ՛կ որոշման ու գործադրութեան մէջ բիւրեղացնելու զօրութիւնը, անդիմադրելի՛, անյադարձելի՛ զօրութիւնը։ Այո, ամէն պարտականութիւն լաւ, անթերի կատարելու հզօր, աննուաճ իրաւունք է՝ որ մարդը պատրաստ կ'ընէ ամէն նոր պատեհութեան։

Սակայն հոս, մեր ժամանակին մասնաւոր վտանգներէն մին կը ցցուի մեր առջև, սիրելի ընթերցող. այսօր, խուսափուել ու մոտի չաներու անիշխանութիւնը կ'առաջատակէ միշտ խորհուրդի սահմանները։ Կրօնքն իսկ, կեանքի մէջ գերազույն ու հզօրագոյն ազդակ մը հանդիսանալու տեղ, չտեսնուի համար, աւա՛ղ, կեանքի բազմակերպ պատահարներէն ու բերեցանդ միջադէպերէն մին է եղած։

Այսպէս, Աստուծոյ և մարդկութեան մեծագոյն պատճառներն ու դատերը, խնդիրներն

ու առեղծուածները որոնք այնքան սախալազարար կը բախեն՝ վերջնական լուծում մը գտնելու, անպատասխանի են թողուած... Ինչո՞ւ, որովհետեւ մեր միաքերն այնքան դժաւոր, այնքան մոլորած են, կարեւորութիւնէ զուրկ, ոչինչ և ոչինչէն պակաս դժադուսնելու լէզէմներով, որ կը վատնեն ամէն ոյժ, ամէն կորով՝ առանց ամենաազդեղն օգտակարութեան։

Պատեհութիւննե՛ր, բա՛րձր խեղճներու, Քրիստոնէական վսեմ նկարագիրներու համար — մեր առօրեայ կեանքին մէջ՝ այնքան կարեւոր, այնքան անհրաժեշտ համարուած չէին երբեք որքան այսօր, և, անհատ մը, ընտանիք մը, հաճախք մը, այո, համայն. մարդկութիւնը՝ իրապէս բարեշրջող, ազնուացնող, բարձրացնող, ու հեռզհեռէ ճշմարտապէս վսեմին ու կատարեալին մերձեցնող ամենահզօր ազդակներն՝ այս կարգի պատեհութիւննե՛ր միայն եղած են։

Սակայն, աւա՛ղ, ո՛րքան յաճախ այսպիսի պատեհութիւններ կը սահի՛ն, կ'անցնի՛ն ի դո՛ւր, ապարդիւ՛ն... Ինչո՞ւ — որովհետեւ մեր մէջ կը պակսի այն խիղիս, այն հաստատ ու անվահեր ողին, անյողդող նպատակն ու անհրաժեշտ կամեցողութիւնը՝ որ կրնան բռնել զանոնք, տիրանալ անոնց և օգտուիլ անոնց — մէ՛ մեր ժամանակին, մեր ժամանակակից համայնքին և յաջորդ սերնդեան համար։

Ճիշդ այսպէս է նաև ընդհանուր աշխարհի Քրիստոնէական զարգացման, յառաջդիմութեան ընդարձակագոյն տեսութեան ու սահմանին մէջ։ Անցեալ Տառնակներու դարու ամբողջ տեսողութեան միջոցին՝ Միսիոնարական — Աւետարանական գործին յաղթանակին փառապանծ պատմութիւնն ի՞նչ է արդեօք, — ո՞չ ապաքէն սոսկ արձանագրութիւնը Քրիստոսի և Ասոր թաղաւորութեան համար անուր յոնուած, ճիւղացուած պատկերասէր, այնպիսի անձնուէր, արթուն, զգաստ և հաւատարիմ անձերու միջոցաւ՝ որոնց կեանքերուն, որոնց սպրեկակերպին մէջ՝ Յիսուսի կեանքի տեսին ու յայտնութիւնը լուսաւորած էր ամէն հաւատացեալի հաւատքն ու ներշնչած էր արիւթիւն ու խրախոյս։

Այսօր, Քսաներորդ Դարը, այնպիսի ան-

ձերու անձնուրացութեանը կը սպասէ, այնպիսի անձնուէր մարդոց կը կարօտի:

Ի՞նչ է արդեօք այն բանը՝ որ, ո՛րեւէ անհատի, ո՛րեւէ մարդու կեանքին մէջ — կրօնքը՝ զօրութեան, հսկայ, անյաղթելի զօրութեան կը վերածէ: Ո՛չ թէ այն բանն՝ որ կ'ապահովէ որեւէ անձի — ի՛ր հոգւոյն փրկութիւնը՝ այլ ա՛ն՝ որ կը սրէ իր լսողութիւնը՝ շատ որոշ ու յստակ լսել ամենաթեթեւ, ամենատկար, ամենամեղմ բախումն իսկ, բիւրաւոր օգնակարօտ, գողգոջուն ձեռքերուն այն պատենութեան որ ճամբորդի մը պէս կուգայ կը կանգնի իր դրան առջև: Ստեղծագործն ահաւոր է փորձութիւնը գծուծ, ստորին, անձնասէր կրօնքի մը. վա՛յ, բիւրիցս վա՛յ այդօրինակ կրօնքի մը դաւանողին: Վա՛յ այն մարդուն որ գոհ կ'ըլլայ ըսելով — «Տեսած եմ Տէրը, դտած եմ Փրկիչս, կը հաւատամ Քրիստոսի» — և յետոյ կ'երթայ ապրիլ իր անձուկ, իր դձուծ կեանքը, իր անձնասէր ու ազնիւ եղին նեղ շրջանակին մէջ, իր փրկութեան գոհունակութեան ու կամահաճութեան լօգիկովը փաթթուած ու վերաերովը պարտուած... — անհաւատարիմ Յիսուսի սիրոյն, թի՛ւր ինքնախաբուծին, մոլա՛ր ընթացք, կե՛ղծ Քրիստոնէութիւն:

Իցի՛ւ, Ամենակարօցն հասնէր ամէնուս օդնութեան, ներշնչէր մեղի՝ միւր անձուկ եւնէն դուրս, այս նեղ պատեանէն դուրս խոյացող, անձնամոռաց, անձնուրաց ոգին ճշմարիտ Քրիստոնէութեան, որով կարենայինք ունենալ ընդարձակագո՛յն տեսութիւն մը, լա՛յն ըմբռնում մը, ստուգագոյն յայտնութիւն մը, հզօրագոյն ու պայծառագոյն հաւատք մը և սըրբագոյն սէր մը — որ՝ ոչ միայն կարենայինք բռնել պատենութիւնները, այլ և իրագործել, գործնականացնել ու արդիւնաւորել զանոնք — իբր երկնառաք զուարթուններ — գործիւն բարիք. բարի՛ն միայն, գեղեցի՛կ բարի՛ն՝ ընդհանուր մարդկութեան:

Դ. — Վերջին ճիպարն է այն մարդը՝ որ կը սեղծէ իր պատեհութիւնը: Նկարագրի խիստ հազուադէպ և սակայն չքնաղագոյն տիպարն է սա, այո, ամենաբարձր, ամենալսեմ տիպա՛րը:

Աս է այն մարդը որ իր վհատութիւններն ու յուսադրկումները, յուսահատութիւններն ու

յուսախաբութիւնները բարձրագոյն յաջողութեան մը տարերքը կ'ընէ: Իւրաքանչիւր վրիպում, իւրաքանչիւր սխալ դիմքը նորարածարժ գործունէութեան մղող, իրեն նոր խանդ, նոր աւին ներշնչող ուժգին դրդան մը, հզօր ազդակ մը կ'ըլլայ, և իւրաքանչիւր պարտութեան մոայլին մէջէն արժանաւորագոյն ու ազնուագոյն յաղթանակի մը դադանիքը ի վեր կը հանէ:

Այսօրինակ չնայխարհիկ տիպարի, իրապէս բարձր նկարագրի ի՛նչ փայլուն ու ցայտուն օրինակ մըն է Սըր Ուոլթըր Սքոթ, որ իր հրատարակիչներու գործած մէկ սխալին երեսէն անանկութեան գահաւանդին ծայրն էր հասած՝ և այն հոյակապ տունը զոր ա՛յնքան տաժանքով կառուցած էր, քիչ վերջ ուրիշներու ձեռքը պիտի անցնէր — այն նո՛յն առտուն — այս մեծ մարդն իր մէկ բարեկամին հետեւեալ դիւցազնական տողերը կը գրէր — «Ոչ անպատուութիւն, ոչ ալ կորանք ու նուաւտացում կը համարի ինծի այս իրողութիւնը: Վերջին անգամ շրջագայած եմ բարեւ դարձած կառուածիս մէջ, իմ անկած ծառու դիրս ներքեւ, վերջին անգամ բլլալով նստած եմ իմ կառուցած սրահներուս ու գաւիթներուս մէջ. սակայն մահը օր մը պիտի առնէր ինծմէ ինչ որ ձախորդութիւնը խնայէր այսօր. ոչ, ձախորդութիւնը նեցուկ մը և զօրացուցիչ դեղ մըն է ինծի համար»:

Այս վարկեանէն սկսաւ Սքոթ կառուցանել իր անմահ ազգեցութեան չքեղաչուք գղեակը Անգլիական պրականութեան մէջ:

Այսպէս, նաեւ, աւելի ազնիւ, աւելի բարձր ու վսեմ աստիճանի մը վրայ կը զդանենք Ս. Պօղոս Առաքեալը, Քրիստոնէական կեանքի այս մեծ խմբատասէրը, այս ճիպար գիւցազնը ու ռահվիրան, Հռովմայեցոց թուղթին այս սքանչելի գլխուն մէջ, ուր այս Մեծ Վիսն — ցանկը կը ներկայէ — իր «Տառապանքին, նեղութեան, հալածանքին, սովին, մերկութեան, վտանդին և սուրին —» և կը յաւելու — «Աս ամէն բաներուն մէջ՝ ա՛լ աւելի յաղթող կ'ըլլանք» — և կամ — այս աւմէն բաներէն վեր՝ ա՛լ աւելի յաղթող կ'ըլլանք: Սակայն ինչ որ ինք կ'ըսէ — սա է թէ — «Այս ամէն բաներուն մէջ» — ինք յաղթեց — ո՛չ թէ անգիտելով իր «Հալա-

ծանալը՝ կամ չը ճանչնալով իր «Տառապան-
քը» այլ անոնց ամենուն մէջ՝ անձնութեան
թեան ու ծառայութեան նորանոր պատեհու-
թիւններ ստեղծելով:

Այսպէս նաև, յոյժ գերազանց, յոյժ գեր ի
վեր աստիճանի մը վրայ կը գտնենք Յիսուսի
հոգին: Մտուրի մը մէջ ծնած, Հոովմէական
արհամարհուած արքունի ճամբու մը մէջ քա-
լելով, հուսկ մեռնելով՝ եղեռնագործի մը խա-
չին վրայ... այս խոնարհ Գալիլեացին ի՞նչ
պատեհութիւն ունէր իր կեանքի նպատակն
իրագործելու: Ի՞նչ էին այս բոլոր բաներն՝
Անոր աչքին առջև՝ որու տեսութեան մէջ կը
շողար ու կը փայլատակէր՝ աշխարհի փրկու-
թիւնը: Եւ սակայն այս դժուած, այս անշահ
տարերքներէն էր՝ որ Բրիտոսոս սեղծեց իր
պատեհութիւնը: Գալիլեացի արքունի պողո-
տաներու վրայ արտաբերեց այնպիսի ճշմար-
տութիւններ, որոնք ուղղեցին ու վարեցին
տաննէինը դարերու խորհուրդներն ու մեծ
միտքերը:

Հո՞ն, դառն նախատինքի ու ծանակի, վա-
տահամբաւութեան ու ծաղրանքի, և սակայն
իրապէս պարծանքի ու փառքի խաչափայտին
վրայ դարերու պաշտումին ու ազգերու եր-
կըրպագութեան համար բարձրացուց Աստուա-
ծային անձնութեան վսեմ տեսարանը,
գիւթանկարը...

Ներկայիս և բոլոր ժամանակներու համար
դարերու միակ հաւատալիքը, ազգերու միակ
վերահսկողութիւնը եղած է ԽԱՉԸ. — ԽԱՉԸ փա-
ռապանծ յաղթութեան, և իր երկնային պաճ-
գաւը՝ բոլոր աշխարհի ներշնչումն ու համայն
մարդկութեան խաւնը ու աշխարհը:

Վսեմ հաւաստի և Աստուածային ներհայե-
ցութեան ՈՒԴԻՆ է որով կարողացաւ Բրիտոսոս
ստեղծել արեւելքական փրկագործութեան ՈՍԿԻ
ՊԱՏՆՀՈՒԹԻՒՆԸ:

Վ. Ե. Բ.

Միևնոյն ատեն ծովու և ցամաքի վրայ
կրնա՞ս գտնուիլ: Նմանապէս չես կրնար թէ
անկեղծօրէն աղօթել և թէ աղօթած ասեկո՞ փոր-
ձութեան տեղի տալ:

ԱՄՈՎՍ ՈՒԷԼՍ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ(*)

ՎԵՐ. ԳԱՄԵ ԱՊԼԱՅԱՏԵԱՆ

Սիրելի փրկչին Համարածման Տօնին հոն
էի: Բարեկամներուս հետ նորէն Ձիթենիաց
Լեռը գացինք, ուր ամէն ազգէ ու կրօնքէ մեծ
բաղմութիւն կար: Հասանք և մտանք բակը
Համարածման վայրին, ուր կը պատարագէին
Հայերն, Յոյներն, Ասորիներն, Խալդիներն և
Հայկէները, իւրաքանչիւրը իր վրանին տակ.
Քանզի չէնք չկայ: Ես Հայոց բաժնին մէջ կե-
ցայ և սկսայ մտածել հին հին օրերու մէջ
պատահած հրաշքը, փրկչին Համարածումը:
Ու մտածումը զգացումս արթնցուց ու զիս
վերացուց, յուզեց, լացուց, ու երկայն տուն
յափշտակուեցայ: Ձիթենիի բան լեզիւն Եպիս-
կոպոս, որ պատարագիչն էր, սկսաւ քարո-
զել շատ անուշ և յինիչ ոճով. «աւուր պատ-
շաճի» քարոզ մը: Հոս ամէնը միևնոյն փըր-
կիչը, միևնոյն գէպքը կը յիշեն, կը քարոզեն,
կը դուրս և կը բարեբանեն, հոգ չէ թէ տար-
բեր լեզուով և ո՞րքան ալ ծիտական ըլլայ՝
նպատակը նոյն է, ինչպէս նաև պատճառը
նոյն: Ա՛հ, երանի թէ այս միութիւնը աւելի
սեղմ ու տեւական ըլլար, աւելի հասկնալի և
արդիւնաւոր ըլլար, ինչպէս որ ինծի՝ կը հա-
ւատամ՝ շատերու ալ եղած է: Անցեալ ամէն
դարերու յիշատակող հաւատացելոց ալ այն-
պէս էր: Մարդ կը կենդանանայ, ստուգու-
թեան աշխարհի մը մէջ, եղելութեան առջև
կեցած ըլլալ կը կարծէ, և գրեթէ ակնհասեալ
եղածի պէս կը զգայ ինչպիսիք: Ո՞րքան անոյշ,
ո՞րքան հրճուալի, ցնծալի ժամ ու վայր, Համ-
բարձման վայր, Ձիթենիաց Լեռ: Ինծի համար
այս տեղը ու Գիթսեմանին բոլոր ծախքերս
և բիւրապատիկը կ'արժէին: Անշուշտ խորհիլ
պէտք է, երեւակայիլ պէտք է, պատրաստ
ըլլալ պէտք է, աշակերտաց պէս սպասել

(*) Վեր. Գ. Ապլահատեանի անցեալ տար-
ուան թիւ 49 Առեւտրերի մէջ հրատարակուած
յօդուածին մէջ հետեւեալ վրկապները սղոր-
գած են. Սոգոմոնի սուպաններէն երրորդին,
որուն ջուրը ցամքած է, մէջի հողն ալ հեր-
կուած էր. նաև Գիթսեմանի պարտէզին մէջ
Յիսուսի չարչարանքները ներկայացնող նկար-
ները արձանիկներ չէին, այլ պատկերներ:

պէտք է: Ձէի գիտեր թէ աս ամէնը ունիմ, բայց Երկնաւոր Հայրս պատրաստեց զիս, յարմարեց զիս վայելել աս ինձոյքը: Ուեւէ անհաճոյ միջնադէպ չպատահեցաւ: Բաղմութիւնը հոծ էր, օգը պարզ և եղանակը շատ անուշ: Թէեւ Մայիս էր, սակայն շատ տեղեր արտերը կը հնձէին:

Դարձանք անկէ, աշակերտաց պէս ուրախ, և մասնաւոր վերնատունը, այսինքն Եպիսկոպոսականաց Արարախօսներուն եկեղեցին, ուր պիտի քարոզէր զաւ Իպրահիմ. քարոզեց իր անուշ ոճովը և ներկայացուց համբարձման տեսարանը: Կէս օրէն ետքը, հրաւիրուած ըլլալով, ևս ալ քարոզեցի Շնէլըր Գերմանական դպրոցին եկեղեցիին մէջ Արաբերէն լեզուով: Եկեղեցին գեղեցիկ էր. բոլոր պատահանները, որ բաղմութիւ ալ էին, առաքեալի մը կամ աւետարանիչի մը հատակաւոր գունաւոր մէյ-մէկ պատկերը կար: Լեցուն էր եկեղեցին դրսէն եկողներով և աշակերտներով, որ 400էն աւելի էին կարծեմ: Տէրը օգնեց ինծի տկար Արաբերէնս գործածելու այդ նպատակին: Բնաբանս էր «Փառքով համբարձաւ» (Ա. Տիմ. Գ. 16): Ուրախութեամբ խօսեցայ անոր համար որ Արաբերէնով և ինծի բնաւ ծանօթ չեղողներու կը խօսէի, որտիս շատ սիրելի նիւթի մը վրայ: Մարդ իր սիրածին վրայ որչափ խօսի՜ չի յոգնիր: Սիրուած նիւթը նաեւ մարտուած կ'ըլլայ և խօսողէն կը բղխի քան կ'արտատանուի: Թշուառ եմ երբ չեմ սիրեր սրբաւանջ՝ ինչ որ կը խօսիմ. ամէն քարոզիչ նոյն պէս է: Դրեթէ ամէն իրիկուն մէկտեղ կը ժողովուէինք վաղածանօթներու հետ տեսնուելու, խօսելու հին հին անուշ անցած օրերու վրայ:

Օր մըն ալ զիս տարին Սողոմոնեան հընչակաւոր Տաճարը՝ ուր նախ գտայ ընդարձակ, մեծ, շատ մեծ բակ մը, որուն մէջ կային Ձիթենիի խոշոր ծառեր: Դիտէ՞ք ինչ յիշեցի անմիջապէս. — «Իսկ ես Տէրոյն տանը մէջ տնկուած կանանչ Ձիթենիի պէս եմ»: Սաղ. Ծ. 8: Աս ուստոր նման Սր. Դրական համարներ, ինչպէս առաջ յիշած եմ, շատ զիւրիւն կը հասկընամ հոն երթալէս ետքը: Մեր կօշիկները հանեցինք, հագանք հոն պատրաստ և շատերու ոտքերը մտած ելած կօշիկները, պատկառանքով ներս մտանք և մեզ պտըացուցին: Ներսը եղած գոլապի մը տակը քարայր մը

ցուցուցին և ըսին, «Հայր Աբրահամին իսահակը գոհելու տեղը այս է. այդ վայրը մուտէր: Կ'ըսուի թէ մզկիթին (գիտէ՞ք որ Օմարի մզկիթ կ'ըսուի հիմա) գմբէթը աղամանդաղարդ է, բայց այնքան բարձր ու աղօտ էր որ մենք աղամանդները տեսնելու բարեբաղդութիւնը չունեցանք: Սը. Դրոց մէջ նկարագրուած տաճարին նմանութիւնը երբեք չունի, բոլորակաձեւ երեւցաւ ինծի: Անշուշտ քար քարի վրայ չմնաց և յետոյ շինեց զայն Օմար անունով Արար իշխան մը որ տիրեց Երուսաղէմի: Եւ մզկիթը իր անունով կը կոչուի մինչեւ հիմա: Բակը եղանք և մեզ տարին ուրիշ մզկիթ մը որ շատ հոյակապ էր ու հին աւան եկեղեցի: Սակայն զիս աւելի յափշտակող տեսարանը եղաւ բակին տակը գտնուած Սողոմոնի ձիերուն ախոռները, մէջէ մէջ, բնական ու շինծու սիւներուն վրայ բարձրացած՝ լաբիրինթոս մը կը ներկայացնէր, այդ բառին բուն իմաստով հնութիւն է և իրաւ Սողոմոնեան է: Հոգ տեղ մը կը ցուցնէին, ուր Տէրոյն մայրը որպէս թէ փախեր պահուեր էր. քարէ մսուր մը, ուր սրպէս թէ սիրելի Փրկիչը մէջը պառկեր էր: Ասոնք և ասոր նման շատ բաներ կան, սակայն ամէնուն մէջ մէկ բան հիանալիօրէն ստոյգ էր ու անվիճելի, թէ ախոռները Սողոմոնեան էին:

Վերնատունը, ուր աշակերտները տասը օր սպասեցին, Հայոց վանքին շրջանակին մէջն է, ինչպէս նաեւ Ստեփաննոսի քարկոծման վայրը: Ասոր նման շատ վայրեր կրնան ճիշտ ըլլալ կամ չըլլալ, սակայն աս անուրանալի է թէ այդ իրաւ Սողոմոնեան էր և մեծագործութիւն մը՝ Սողոմոնի պէս՝ մէկու մը արժանի՝ ճիշտ իր աւաղաններուն պէս:

Շատ անդա՛մ սիրելի բարեկամներու հետ խօսեցանք թէ Մեռեալ Ծով, և Յորդանան ալ երթանք: Կառք մը վարձեցին 2 սովիով՝ երթալ զալու համար. հինգ մարդ էինք, ծերունիներն և իրենց տիկինները իրենց նման տարիքոտ ու հոգեւոր: Ճամբան անցանք Բեթանիայի մէջէն: Դիտէ՞ք թէ այս զիւղ մըն է. ետքէն երկու խօսք կ'ըսեմ ասոր վրայ: Հասանք Սամարացիին վիրաւորը բերած պանդոկը որ ճամբուն մէջտեղն է՝ Յորդանանու և Երուսաղէմի միջեւ: Հոս կառապանները ձիերուն կեր կու տան՝ ընդան յուշարար վայր մը:

հին ճրագներ, զէնքեր և այլ ուրիշ բաներ լինուան էին: մէկ երկու բան ես ալ գնեցի: Անշուշտ քանի որ ասոնք աղէկ կը ծախուին՝ կեղծերն ալ կը շինեն: Նորէն սկսանք ճամբորդել, միշտ զառիվայր էր ճամբան: Իջանք Երիքովի դաշտը և ուղղուեցանք դէպ ի Մեռեալ Ծով: Տիգմերէն չկրցանք կառքը մինչեւ եզերք հասցնել, և իջանք քաղեցինք: Ընդարձակ աղմուտը բոյս չունէր և շատ բարակ ճեմակ աղի խառով ծածկուած էր: Հոս ալ միտքս Սբ. Գիրքէն ուրիշ խօսք մը խնկաւ եղեկ. Խն. 11: «Անոր աղմուկից տեղուանքը ու ճախին՝ ները բժշկութիւն պիտի չզոտեն, անոնք աղի համար պիտի որոշուին»: Մեռեալ Ծով հասանք և մէջը մտանք: Ծովին մէջը փայտեր տնկուած են և կարելի է անոնցմէ բռնելով լուացուիլ, այնքան թանձր է ջուրը որ խնդրեց պիտի բռնադատես որ մէջը ընկղմես: Բանիցս ընկղմեցայ. ջուրը այնքան աղի լեղի է որ չես կրնար բերանդ առնել: Թէեւ աչքերս գոց էին, սակայն այնքան սոսկալի աղքեց ջուրը որ չէի կրնար աչքերս բանալ. թուքով սրբեցի որ կրցայ բանալ: Բարեբախտաբար մեր հետը անուշ ջուր ունէինք որով կրեսնիս, աչքերնիս լուացինք: Բաւական ալ մեծ ծով մըն է. Յորդանան անդադար մէջը կը թափի և ունէ տեղ իրմէ դուրս ջուր չելլեր, ինչ կ'ըլլայ աս յաւելումը, և թէ կրնաք այս գաղտնիքը լուծեցէք: Յորդանան բաւական մեծ գետ մըն է. այս ծովը Սողոմ Գոմորի հրկղզումէն դոյացած ըլլալով անկէ ստեղին գետը չորս հինգ հազար տարիէ ի վեր հոն կը թափի ու ծովը ինչ որ է՝ նոյնը կը մնայ: Ասոր պատճառը պարզ և մէկ է. — շոգիացում: Ըսողներ կան՝ ու ճիշտ է կարծեմ՝ թէ Մեռեալ Ծովը այս աշխարհի ամէնէն ցած տեղն է: Թիպէք աշխարհի տանիքն է՝ կ'ըսեն՝ բարձր ըլլալուն համար. աս ալ պատուանդանը կ'ըլլայ՝ ուրեմն: Հոս կանգ առ ու խորհէ, շուրջի դաշտերուն ամէն բոյսէ դուրի վիճակին, ճերմակ աղի խաւին, լեռներուն ու անոնց լերկութեան նայէ և խորհէ, խորհէ ու տես թէ մեղքը դառն է. դարէ դար մնացած ահռելի վկայութիւնն է՝ այս. ահռելի վնասը որ Բնութեան մէջ իսկ յանաջ բերած է սոսկալի աւերումը: Մեղքին վարձքը մահ է, հողին, քարին, բոյսին, ջուրին ալ մահ, ինչպէս որ հողի

ու մեղանշողին մարմինն: «Գողացէք ու մեղք մի գործէք»: Ո՛րչափ իրաւունք ունէր ըսելու Դաւիթ: Բ. Պետ. Բ. 6, «Եւ Սողոմի ու Գոմորի քաղաքները ձեռքիդ դարձնելով ու կործանելով դատաւարաւց, ետքը ամբարշտութիւն ընելու մարդոց օրինակ ընելով»: Յուդ. Ա. 7. «Ինչպէս Սողոմ ու Գոմոր և անոնց բոլորաւքը եղած քաղաքները որոնք ասոնց նման պոռնկեցան ընկերներուն մարմինն և տեւէն երթալով առջեւնիս օրինակ կեցեր են՝ յաւատենալան կրակին դատաւարութիւնը ընդունելով»: Անհաւատութիւնն անգամ չի կրնար ուրանալ դայս, քանզի պատմութիւնը, Սբ. Գիրքը և ներկայ վիճակը կը հաստատեն բարձրագոյն թէ մեղքին վարձքը մահ է և ասանկ ահռելիօրէն սոսկալի մահ:

(Շարունակելի)

ԿՈՉ

ՈՒՍԱՆՈՂԱՅ ՅԱՏՈՒԿ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԱՂՕԹԻ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Այն հաւտաքով թէ ներկայ ժամանակները ուսանողական աշխարհին համար կը հայթայթեն պատեհութիւններ և վտանգներ՝ որոնք ինքզինքնին կը ներկայացնեն աննախնդիր ստիպողականութեամբ, Ուսանողական Համաշխարհային Գրիտտնէական Դաշնակցութեան Ընդհանուր Յանձնախումբը 1913 Փետր. 23ի կիրակին որոշած է իբրեւ Ուսանողաց Յատուկ Համաշխարհային Աղօթքի Օր: Յանձնախումբը կը հրաւիրէ նաեւ ամէն անոնք որոնք խորապէս կը շահագրգռուին համալսարաններու, գոյէճներու, վարժարաններու կրօնական կեանքով ու ասոնց ազդեցութեամբ՝ անկեղծօրէն և եռանդաւոր պահել այդ օրը միաբանութեամբ: Դաշնակցութիւնը, որ աշխարհիս Գրիտտնէայ Ուսանողական շարժումները իրարու կը դռէ, իր մէջ բովանդակելով 2,200 բարձրագոյն կրթական հաստատութեանց կրօնական Ընկերակցութիւնները որոնց անդամներուն համագումարը 150,000 ուսանողներու և ուսուցիչներու կը հասնի, կ'ընտրէ այս օրը իբրեւ միակ օրը որուն մէջ գործնական կը համարի միացնել համաշխարհային ուսանողութիւնը այս շատ կենսական նպատա-

կին համար: Ինչպէս որ անցեալին մէջ ի դիմաց ուսանողական աշխարհին աղօթքի պէտքը մեծ եղած է, այդպէս ալ այդ նոյն պէտքը ներկայ ժամանակներու համար աւելի մեծ է:

Ներկան ուսանողական աշխարհին մէջ կրօնական եզական պատեհութիւններու ժամանակն է: Որովհետեւ պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով գրեթէ բոլոր երկիրներու և ցեղերու համալսարանները բաց են Յիսուս Քրիստոսի ներկայացուցիչներուն բարեկամական, իմաստուն և աղօթիկ ծառայութեանց համար: Հաղիւ քանի մը տարիներ առաջ Չինացի Ուսումնականներու ընդարձակ մէկ դրութիւնը վերջ գտաւ հիմա արդի Չինական կառավարական ուսանողներու մեծ և աճեցուն բաղձութիւն մը, թէ Չինաստանի մէջ, թէ դուրսը, ճափոն, Ամերիկա և Եւրոպա ուսանողներու մէջ, մատչելի են Քրիստոնեայ պատգամի և պատգամաւորներու: Տեսնուածէն դատելով գրեթէ սահման չկայ այն պատեհութիւններու որոնք կը ներկայանան Քրիստոնեայ Շարժումին՝ Հնդկ ու Ճափոնցի բազմաթիւ ուսանողներու մէջ գործելու համար: Անցեալ քանի մը տարիներու ընթացքին Ռուսիոյ, Պալքանի և Մոսկի Արեւելքի ուրիշ մասերուն համալսարանները բացուած են Քրիստոնեայ ջատագովական դատախօսներու և աւետարանիչներու հանդէպ, և ուսանողները ճշմարտութեան հանդէպ շատ շահագրգիռ կ'երևան: Լատին Եւրոպայի և Լատին Ամերիկայի բոլոր մասերուն մէջ ուսանողներ՝ մինչև հիմա եղածէն բոլորովին տարբեր ըլլալով՝ մօտիկ կ'ընեն Քրիստոնեայ բանախօսներու որ կը խօսին կրօնական փորձառութեան իրողութեան և բանաւորութեան մասին: Մինչև անգամ Եգիպտոսի, Թուրքիոյ և Հնդկաստանի Իսլամ ուսանողները Քրիստոսի և անոր ճշմարտութեան պահանջներուն կարեւորութիւն տալու յօժար են: Հիւսիսային Ամերիկայի, Բրիտանական Կղզիներու և Հիւսիսային Եւրոպայի ուսանողական բոլոր դասերուն մէջ ամէն կողմ դուռեր բացուած են:

Ներկան ուսանողական աշխարհին համար մեծ վտանգի ալ ժամանակ է: Ուժեղ, որոնք նկարագիր խաթարելու և հաւատքը քանդելու գործը ունին, գործօն և աղիւցիկ են բոլոր

երկիրներու համալսարաններուն մէջ: Բարոյական անկումի և կրօնական հաւատքի նուազումի ցնցող փաստեր կան: Ներթապալածեան, բանապաշտութեան և չգիտականութեան աղեցնութիւններ կը զգացուին գոյէճներու մէջ աւելի քան ուրիշ հասարակութեանց մէջ: Քրիստոնէութիւնն ալ մէջն ըլլալով՝ տարբեր կրօններու բարի գաղափարները միացնելու վտանգաւոր փորձեր կը տեսնուին, այս փորձերուն մէջ Քրիստոնէութեան գերմարդկային կողմերը կ'անտեսուին և այս նորաձեւ բաղադրութեամբ Քրիստոնէութեան տեղը նոր կրօնք մը կը դրուի: Այս վտանգաւոր խորհուրդը և փորձը զգալի կ'ըլլան Արեւելքի և Արեւմուտքի ուսանողական և ուսուցչական չրջանակներուն մէջ:

Թէ ներկայ ժամանակը մասնաւոր ստիպողականութեան չրջան մըն է՝ այդ բացորոշ է: Եթէ ուսանողական աշխարհին մէջ բացուած պատեհութեանց այս դուռերէն իրապէս պիտի մտնենք՝ մինչ բաց են անոնք, ի դիմաց ուսանողներու Քրիստոնէական ուժերի պէտք է հզօրապէս ազդեցիկ ըլլան Աստուծոյ՝ իբրեւ արդիւնք Քրիստոսի ստուարաթիւ հետեւողներուն աղօթքներուն: Հաւատքով աղօթքի իբր պատասխան կենդանի Քրիստոսի փրկող և բարեփոխող զօրութեան նոր և ուշադրաւ յայտնութեանն աւելի յարմար բան մը չկայ գիմադրաւելու և յաղթելու համար այն վտանգները, որոնք ամէն տեղ կը սպառնան ուսանողներու: Եթէ գոհացում պիտի տրուի ներկայ դարուն այն պահանջին, որով ուսման կեդրոններուն խորհուրդի և գործի բոլոր աւարէզներուն մէջ արդարութեան և անկամտութեան դատին համար առաջնորդներ ճարել կը խնդրուի, Քրիստոնեաները մինչև հիմա եղածէն աւելի պէտք է աղօթեն որ Աստուած, որուն առանձնաշնորհն է կոչել, գործի հրաւիրել և զօրացնել գործիչներ, ի կատար հանէ իր բարձր գործը:

Հետեւաբար, յիշելով թէ ոչ միայն աղօթք պէտք է, այլ նաեւ Աստուծոյ նկարագիրը, Անոր շնորհներուն անչափութիւնը և այն դարմանալիքները որոնք կատարուած են աղօթքով, հաւատարմապէս աղերսենք Անոր, որ նոյնն է երէկ և այսօր, նոյն և յաւիտեան:

և որ կարող է աւելի լիառատ տալ քան մարդիկ կրնան խորհիլ կամ խնդրել :

Նախագահ՝ ԲԱՐՈՒ ՖՐԻԶ
Ընդհ. Բարձրագույն՝ ՃՈՆ Բ. ՄՈԹ

Շնորհակալություն պատկանում է

Շնորհակալ ըլլանք Աստուծոյն որ աշխարհիս բոլոր մասերուն մէջ Եկեղեցիին վարիչներուն քով կը խորունկնայ այն համոզումը թէ ազգերու ազագագ առաջնորդներուն , այսինքն ուսանողներու մէջ , Քրիստոսի գործը գերազանց կարեւորութիւն ունի :

Շնորհակալ ըլլանք այն ուշագրաւ պատեհութեան համար որ կը արուի Քրիստոսեաներու իբրեւ արդիւնք Չինական Յեղափոխութեան , որ դուռ մը բացած է Նոր Չինաստանի կառավարական ուսանողներու մէջ գործելու համար :

Շնորհակալ ըլլանք ի դիմաց Հիւսիսային Ամերիկայի , Եւրոպայի և Ճափոնի մէջ ուսանող Չինացի ուսանողներու , և Զուիցերիոյ մէջ ուսանող Մօսկի Արեւելքի ուսանողներու՝ որ անոնց մէջ եղած գործը կ'աճի ու կը պաղարկի :

Շնորհակալ ըլլանք այն յաջողութեանց համար որով անցեալ տարի Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներուն ջանքերը պսակուեցան Ռուսիոյ , Աւստրիոյ , Պալքաններու , Իտալիոյ , Հոլանտայի , Իրլանտայի և Քանադայի մէջ :

Շնորհակալ ըլլանք Լատին Ամերիկայի ուսանողաց մէջ Քրիստոսեանեան Շարժումին յուսալից սկսուածքներուն համար :

Խնդրաւորքի առարկաներ

Խնդրենք որ աւելի աւետարանիչներ և ջատագովական գործներ յառաջ գան , որոնք Եւրոպայի և Հիւսիս . Ամերիկայի ուսանողները առաջնորդելու յարմարութիւնը ունենան :

Որ Աւստրիական Կայսրութեան , Ռուսիոյ , Պալքաններու , Թուրքիոյ մէջ նոր սկսած ուսանողական շարժումները Աստուծոյն առաջնորդելին ու զօրանան , իրենց պատմութեան այս արշալոյսին մէջ :

Որ զրամ հայթայթուի հանրապրանքներ , Քրիստոսեանեան , հիւրատուններու , ընկերակցութեան չէնքերու , Մօսկի Արեւելքի , Արեւելքի և Կաթոլիկ երկիրներու ուսանողական կեդրոններուն համար , և որ կարող երիտասարդներ և երիտասարդուհիներ իրենց կեանքերը

նուիրեն աշխարհի այդ մասերուն ուսանողներուն մէջ անձնուրարար ծառայելու համար :

Որ տարածուին և օրհնուին Քրիստոսեան Եկեղեցիներու և ուսանողներու կողմէ եղած ջանքերը որ ուսանողները իրենց չրջանաւորտութենէն հաքը աշխարհի մէջ Քրիստոսեանեան ծառայութեան նուիրուելու կը հրաւիրեն :

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Հ. ՄԱՍԻԿՈՆԵԱՆ

Պետական և ազգային ճգնաժամին օրերը հետզհետէ ծանր , աւելի յուսահատական վրձնական ընթացք մը կ'առնեն : Պետութեանց տուած հաւաքական Մանուցադրին մէջ Բ. Դրան ստիպողաբար խուճուրդ կը արուի Ադրիանուպոլիսը Պուլիարներուն թողուլ Պոլիսը վտանգէ դերձ պահելու և պատերազմը Ասիական Թուրքիա չփոխադրելու համար , ձգելով կողիներուն բախտը մեծ տէրութեանց : Օսմանեան Կայսրութեան մէջ տիրող հասարակաց կարծիքը , մանաւանդ զինուորական չրջանակներուն մէջ , բացարձակապէս հակառակ է Ադրիանուպոլսոյ յանձնուելուն ու մահու և կենաց պատերազմը կ'ուզէ շարունակել մինչև վերջը : Ներկայ Պալքանեան պատերազմը Հայերու համար մանաւանդ շատ աննպաստ հանգամանք մը ունեցաւ : Մենք կ'ողորանք ոչ միայն պատերազմին մէջ հերոսաբար մարտնչելով ընկող մեր բաղձաթիւ եղբայրները իրենց միւս Օսմանցի բաղձակիցներուն հետ , ոչ միայն կ'ողորանք պատերազմի հետեւանքով մեր կրած առեւտրական և նիւթական անհուն վնասները , այլ ամէնէն աւելի կ'ողորանք մեր գաւառացի հայրենակիցներուն վիճակը , որ այդ դժբախտ պատերազմին հետեւանքով արկածուեցաւ :

Պալքանեան Պետութեանց զինուորներուն իրենց նուաճած երկիրներուն մէջ , մանաւանդ Իսլամ տարրին հանդէպ բռնած խիստ յաճախ սպորինի ընթացքը , անմեղ Իսլամներու ժողովուրդին , կիներու բռնաբարումը , գոյքերու յափշտակութիւնն և աւարտմը , շատ բնական է թէ Իսլամ Օսմանցիներու վրայ շատ գէշ տպաւորութիւն ձգէին : Նոյն իսկ այսպիսի խնդիրներու մէջ դժբախտաբար երկրին ներ-

քին կացութիւնը նկատի չառնուեցաւ կարգ մը թերթերու, մանաւանդ Թուրք մամուլին կողմէ։ Մասնախումբ կազմուեցաւ նոյնիսկ Պալ-քանեան դաշնակիցներու գործած վայրագութիւնները ուսումնասիրելու համար, այս մասնախումբը, ինչպէս ինծի կը թուի, շատ լաւ նպատակով կազմուեցաւ, բայց դժբաղդաբար ցայսօր բացասական գործունէութիւն մը ունեցաւ։ Մասնախումբին նպատակը պէտք է ըլլար դաշնակիցներուն կողմէ գործուած վայրագութեանց մասին ընդարձակ նիւթեր, լուսանկարներ և այլն հաւաքելով մեծ փոփոխութիւն մը կազմակերպել բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ՝ ցոյց տալու համար թէ դաշնակիցները, որոնք ինքզինքնին քաղաքակրթութեան առաքեալներ համարելու յաւակնութիւնը ունին, ո՛րպիսի բարբարոսական միջոցներով պատերազմը կը շարունակեն։ Պէտք էր ձրի դասախօսութիւններու, միթիւններու անադին չըջան մը կազմակերպել ամէն երկիրներու մէջ, պէտք էր Եւրոպական Մամուլի միջոցաւ արթնցնել քաղաքակիրթ Եւրոպայի մարգասիրութիւնը և դաշնակիցներու նկատմամբ եղած ընդհանրու համակրութեան կացինի հարուածներ իջեցնել։ Քրիստոնեաները Քրիստոնեաները կը պաշտպանեն վարդապետութիւնը հինցած տեսութիւն մըն է Եւրոպայի համար։ Ասոր ալ ամէնէն փայլուն ապացոյցը Ռուսեւճափոնական պատերազմն է։ Ճափոնցիք Քրիստոնեայ չէին և Ռուսաց դէմ մղած պատերազմին մէջ ամբողջ Եւրոպական մամուլը ամենամեծ համակրութեամբ վերաբերուեցաւ Ճափոնցիներուն հանդէպ, այն պարզ պատճառով որ Ճափոնցիք կրցած էին կարճ ժամանակամիջոցի մէջ Եւրոպական քաղաքակրթութիւնը իւրացնել։

Ուղիղ է թէ Ճափոնցիները Քրիստոնեաներու կոտորածներ չէին կազմակերպած, ուղիղ է թէ հին րէվոլյուսիոնար կոտորածները ճափոնի մէջ տեղի ունեցած և չէին Եւրոպայի մէջ որեւէ նման արարքով անոնց վարկը չէր արատարուած։ Դաշնակիցներու վայրագութիւնները արձանագրող մասնախումբը պէտք էր նկատի առնէր նաև այս պարագան և անոր համաձայն ոյժ տար իր փոփոխութիւնը։ Մէկ խօսքով Դաշնակիցներու գործած վայրագութեանց լուրերը մենք Եւրոպայի մէջ տարա-

ծելէ ամէն տեսակ շահեր ունէինք, բայց ասոր հակառակ ի՞նչ շահ կրնայինք ունենալ նոյն լուրերը մեր կայսրութեան մէջ տարածելէ։ մեր կարծիքով ոչ միայն որեւէ օգուտ մը չպիտի ունենայինք, այլ և այսպիսի լուրերու հետեւանքով իսլամ տարրին մէջ յառաջ եկած գրգռումէն, մանաւանդ ազէտ ամբսի գրգռումէն, զոր հարկաւ շահագործողներ ալ պիտի դանդաղէին, մեծամեծ վտանգներ կրնան ծագիլ։ Հայերս մանաւանդ երբեք կրօնական տեսակէտներով չենք առաջնորդուիր։ Օսմանցի ենք և իւր Օսմանցի զինուորու պաշտօնեայ կամ քաղաքացի մինչև մահ մեր պարտականութեանց հաւատարիմ կ'ուզենք մնալ։ Բայց ազէտ ամբոխը Հայուն այս մտայնութիւնը չի կրնար ըմբռնել. ան իր անձկամիտ կրօնական ըմբռնութիւնով կ'առաջնորդուի, բնադաբար կը շարժի և երբեք խտիր չի կրնար դնել քաղաքական և ազգային ու կրօնական տեսակէտներու մէջ։ Դաշնակից Քրիստոնեաներ մեր իսլամ եղբայրներ կոտորեր են, մեր իսլամ կիներն ու աղջիկները պղծեր, մեր մղկիթները սրբապղծեր են, պէտք է անոնց վրէժը լուծենք. և անա խեղճ Հայը, հեռաւոր, մոռցուած գաւառներու մէջ լքուած Հայը կը կրէ կրօնական այս գրգռումին ծանր հետեւանքը, չնայելով որ ան թէ՛ իւր քաղաքացի և թէ՛ իւր զինուոր կարգ մը իսլամ տարրերէ աւելի բարեխղճօրէն կը կատարէ իր Օսմանցիական պարտքը։

Այս պարագաները նկատի առնելով մենք կ'ուզէինք հրաւիրել վայրագութեանց յանձնախումբը՝ իր հաւաքած արդարացի փաստերը դաշնակից պետութեանց վայրագութեանց մասին՝ ո՛չ թէ մեր մէջ տարածելու համար գործածել, որմէ Պետութեան օգուտ մը չկայ, այլ արտասահմանի մէջ տարածելու աշխատիլ, որմէ պետութիւնը մեծապէս կրնայ օգտուիլ։ Ներանի՛ թէ այս օգտաշատ գիտակցութիւնը թափանցէր նաև մեր կառավարական շրջանակներուն մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

Ստորագրեալները, գեղաստաններ Աւստրիա-
Հունգարիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսոյի, Ռուսիոյ,
Գերմանիոյ և Իտալիոյ, իրենց կառավարու-
թիւններէն պաշտօն ստացած են հետեւեալ գե-
ղացն ընել Վեհ. Սուլթանին Արաքսին գոր-
ծերու Վեհ. նախարարին.

Նոյն տէրութիւնները, փափաքելով արդե-
ւել թշնամութիւններու վերակաշար, հարկ կը
համարին Կայս. կառավարութեան ուշադրու-
թիւնն հրաւիրել ծանր այն պատասխանա-
տուութեան վրայ զոր պիտի ստանձնէ, եթէ
իրենց խորհուրդներուն զիմադրելով արդեւք
ըլլայ խաղաղութեան վերահաստատման: Ինք
միայն պատասխանատու պիտի ըլլայ, եթէ պա-
տերազմին չարունակման հետեւանքով իրնդ-
րի առարկայ դառնայ մայրաքաղաքին ճակա-
տագիրը և եթէ թշնամութիւնները տարած-
ուին թերեւս դէպի կայսրութեան Ասիական
նահանգները: Այդ պարագային պիտի չկրնայ
յաջողութիւն յուսալ տէրութիւններու ջան-
քերէն՝ ազատուելու համար այն վտանգներէն
որոնցմէ զգուշացուցին զինք արդէն և զեռալ
կ'զգուշացնեն:

Ամէն պարագայի մէջ, Օսմ. Կայս. կառա-
վարութիւնը, հաշտութեան կնքումէն ետե
Եւրոպական մեծ տէրութիւններու բարոյական
և նիւթական օժանդակութեան պէտք պիտի
ունենայ պատերազմին չարիքները զարմանե-
լու, Կ. պոլսոյ մէջ իր կայսրութիւնը ամբա-
պնդելու և չահագործելու համար Ասիական
ընդարձակ հողերը, որոնց բարգաւաճումը
պիտի կազմէ իր ամէնէն իրական ոյժը: Վեհ.
Սուլթանին կառավարութիւնը, այս անհրա-
ժեշտ գործին ձեռնարկելու և զայն յաջողու-
թեամբ ի գլուխ հանելու համար, այնչափ
միայն պիտի կրնայ յոյս դնել տէրութիւննե-
րու բարեացակամ օժանդակութեան արդիւնա-
ւորութեան վրայ որչափ յարգէ ինք անոնց
խորհուրդները, որոնք ներշնչեալ են եւրոպայի
ընդհանուր շահերէն և Թուրքիոյ շահերէն:

Այս պայմաններուն մէջ, Եւրոպական մեծ
տէրութիւնները, պարտք կը համարին Օսմ.
Կայս. կառավարութեան մօտ հաւաքաբար
կրկնել թէ պարտի հաւանիլ էտիրնէ քաղաքը
Պալքանիան զինակիցներուն, իսկ Եգէականի
կղզիներուն ճակատագիրը որոշելու հոգն ալ
տէրութիւններու թողելու խորհրդին:

Այս զիջողութիւններուն փոխարէն նոյն
տէրութիւնները պիտի աշխատին էտիրնէի մէջ
ապահովել Օսմ. շահերուն պահպանումը, և
քաղաքին մղկիթներուն, կրօնական հաստա-
տութիւններուն ու տեղերուն յարգանքը:
Միանշամայն պիտի աշխատին այնպիսի լու-
ծում մը առաջ Արքիպեղագոսի կղզիներու խնդ-
րին որ երբեք վտանգ չսպառնայ Թուրքիոյ
ապահովութեան:

Կ. պոլիս, Յունիւ. 13, 1913

—o—

Ազգ. Մեծ ժողովը. Տէրութիւններու ծա-
նուցագիրը, որու ամբողջ թարգմանութիւնն
է վերոյեղեալը, անցեալ ուրբաթ մատուցուե-
ցաւ Բ. Դրան մեծ հանդիսութեամբ: Նախա-
բարները չարաթ յատկապէս գումարեցան զայն
և Օսմ. գեղաստաններու տեղեկագիրները ինկատ
անելու և ըստ այնմ պատասխանելու հա-
մար: Երեքշաբթի վերջնապէս որոշեցին հե-
տեւեալ օր դումարել առաջագրուած Ազգ.
Ժողովը: Խորհրդակցական այդ Ժողովին հրա-
ւիրուեցան իւր 100 անձնաւորութիւններ, ա-
մէնն ալ իսկապէս կառավարական ծառայու-
թեան մէջ գտնուող կարեւոր պաշտօնականներ,
ինչպէս Մերալուտական և քաղաքային ու
զինուորական գեղաստաններու պետեր, ևն.: Չո-
րեքշաբթի կէսօրէն ետքը Տոմարագչէի պա-
լատան գեղաստանական ընդունելութեան մեծ
դահլճին մէջ համախմբուեցան իւր 70 հրա-
ւիրեալ, և ժամը 2ին Վարչապետ Քեամիլ փա-
շա, որ նախագահ կարգուած էր Սուլթանին
հրամանով, բացաւ այդ պատմական ժողովը,
համառօտիւ պարզելով անոր նպատակը, զահ-
լճին ընթացքը և երկրին քաղաքական կա-
ցութիւնը: Ապա կարգով տուաւ տէրութիւն-
ներու ծանուցագիրը և գեղաստաններու հե-
րերանացի հաղորդակցութիւններու տեղեկա-
գիր մը: Պատերազմական նախարարը ցամա-
քային և ծովային սպայակոյտերու տեղեկա-

գիրներուն յենդով բացատրեց բանակին ներկայ վիճակը, Ելեւթառական նախարարն ալ ընդարձակօրէն անտեսական վիճակը: Կարգացուեցաւ նաեւ Արտաքին գործերու նախարար Նորատունկեանէ քի. ի ընդարձակ մէկ տեղեկագիրը երկրին քաղաքական գիրքին կամ արտաքին յարաբերութիւններուն վրայ: Եւ գիտողութիւններու և կարծիքներու փոխանակումը սա եղբակցութեան յանդեցաւ: Մեծ տէրութիւններու յորդորներուն կը հետեւինք վստահութեամբ, և երկրին յառաջգիւղութեան տեսակէտով անոնց աջակցութեան կը կարօտինք ու կ'ապաստենք:» Ժողովը վերջացաւ ժամը 4ին և վարչապետն ու Շէյխիւ Իսլամը դացին վեհ. Սուրբանին հաղորդել նստին համարատուութիւնը: Արտաքին գործերու նախարարը Օսմ. դեսպաններուն և Լոնտոնի Օսմ. պատուիրակներուն հետագրեց ժողովին ելքը, ներքին գործերու նախարարն ալ բոլոր կուսակալներուն:

Ահաւաստիկ պաշտօնական ղեկոյցին համառօտութիւնը. Կայս. պալատան մէջ գումարուած ընդհանուր ժողովը ներկայ նախարարութեան տեսակէտն ընդունելով վստահացաւ մեծ տէրութիւններու արդարաւորով զգացումներուն, և գահընթին յանձնեց մեծ տէրութիւններու խոստումներն ու աջակցութիւնը գործնական կէքի մը յանդեցնելու և երկրին ապագայ բարօրութիւնն ու անտեսական չահերը ապահովելու գործը:

Հինգշաբթի առաւօտ նախարարներու խորհուրդը վերջին անգամ խորհրդակցեցաւ տէրութիւններու ծանուցադրին պատասխանին վրայ, որ կէսօրէն ետքը մայրաքաղաքիս դեսպաններուն պիտի յանձնուէր: Ըստ Ենի Ղազիքայի, այդ դրութեամբ Հնորհակալութիւն կը յայտնուի տէրութիւններուն ապիւլ խոստումներուն համար, կը ծանուցուի Կայս. պալատան մէջ գումարուած արատաւոր ժողովին վստահութիւնը անոնց արդարաւորով զգացումներուն վրայ, և կը խնդրուի միջնորդել որ Էստրինէ քաղաքը չէզոք վիճակի մը մէջ մնայ և Բ. Դուռը պատերազմական տուգանքի չենթարկուի:

Ա. Ի. Ե. Տ. ԼՈՒՐԵՐ

Կ. պոլսոյ Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ Օթմաղակ Օրիորդաց Ընկերութիւնը երկուշաբթի Օրորոց անուն նորահաստատ իր ճիւղին ի պատիւ ծառահանդէս մը տուաւ Ար. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ դպրոցասրահին մէջ: Այդ ճիւղը կը բաղկանայ «Օթմաղակ» ներուն անգամակցելու չափ մեծ չեղող աղջիկներէ, որոնց տարիքը կը տարւեր ի մէկերկու ամսուան ու քանի մը տարւան միջև: Փոքրիկները երկուեւ հրաւիրեալներ ունէին և իրենց յատուկ դեղեցիկ սեղան մը ունեցան բաց ի ծառահանդէսի յատուկ ամէն վայելքներէ: Ծնողներ և ուրիշ բարեկամներ ալ ներկայ եղան և առիթ ունեցան փոքրիկներու երջանկութեան մասնակցելու: — Պրուսայի աղջկանց Ամերիկեան Վարժարանին տեսչուհի Միս ծ. ձիւսն Շէֆազաթի երրորդ կարգի պատուանշան ստացաւ Իսլամ գաղթականներու ի նպաստ իր աշխատութիւններուն համար:— Մարսուանի տիկինները անկեղանոց մը հիմնած են, ուր առ այժմ երեք անձ կը պաշտպարուի: Այդ հաստատութեան համար գետին մը գնած են 105 ոտիկի: — Օսմանիյէի յիշատակարան-եկեղեցիին ի նպատակաւ հաստատուած հանգանակութեան արդիւնքը 226.75 ոտիկէն 365.70ի բարձրացած է: — Ամերիկեան Պորաի Կէօրիճէի (Ալպանիա) միսիոնար Մր. Քէնըտի նամակով մը կը նկարագրէ այդ կողմերու գրաւումը Յունական բանակէն և ինչ որ Բողոքականները կըրցան ընել հիւանդ ու վիրաւոր զինուորներուն ու դադրականներուն: Երբ ծաղկոյ փայլի Օսմ. բանակը նահանջել սկսաւ, Կարմիր Մահիկի հինգ բժիկներ որոնց յանձնուած էին 200 վիրաւորներ՝ Ամերիկեան դրօշի տակ ապաստանեցան: Յոյն հրամանատարը չատ աղնուօրէն վարուեցաւ միսիոնարներուն հետ, ոչինչ խնայելով անոնց պաշտպանութեան և հանգստութեան համար: Աղջկանց դպրոցը և Կիրականօրեայ պաշտօնները անընդհատ շարունակուեցան: Նպատակ բաշխման պիտի ձեռնարկուի ընդարձակօրէն: Մր. Քէնըտի կը խնդրէ այս գործը յիշել մեր աղօթքներուն մէջ:

ՀԱՅ Ա.ՁԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի Պատրիարք Հայրը Մայր Եկեղեցիին (Դուռնափու) մէջ պատարագեց Ծննդեան Տօնին առիթով և նախագահեց Մկրտութեան արարողութեան: Կէսօրէն ետեւ ընդունեցաւ Յոյներու Պատր. փոխանորդին և Պուլկարնե-

րու էկզարքի փոխանորդին այցելութիւնները : Երկուշարթի պաշտօնական շնորհաւորութիւններն ընդունեցաւ Ղալաթիոյ Աղգ. Ժողովի սրահին մէջ և ըստ սովորութեան համառօտ ակնարկ մը նետելով աղգային կացութեան վրայ՝ ծանրացաւ աղգովին համերայխօրէն դործելու անհրաժեշտութեան վրայ : Վարչութեան և Աղգ. Ժողովի ասենապետները ևս խօսեցան համառօտ և յիշեցուցին ներկայ վայրկեանին փափկութիւնը : Նոյն օր շնորհաւորութեան ու շնորհակալութեան հեռագիր փոխանակուեցաւ Պատրիարք Հօր և Կաթողիկոսին միջեւ : — Քաղաք. Ժողովը ստուգեց թէ Աթէնքի Հայ եկեղեցին մասնաւոր վտանգի մը մէջ չէ : Պարտին հատուցումն ապահովուած է, միայն փոխանցման ձեւակերպութիւնները կը մնան, որոնք ցարգ լրացուած պիտի ըլլային, եթէ Հայ եկեղեցին պաշտօնապէս ճանչցուած ըլլար հոն : Առ այժմ 6,000 Ֆրանք զըրկուած է անհրաժեշտ ծախքերու համար : Եւֆայի կալուածներուն համար կը լսուի թէ նիւթական փոխարինութիւն պիտի ըլլայ ի հաշիւ երուսաղէմի վանքին յեանալ սուրբերուն : — Պուլիարիոյ Սլիվըն քաղաքի Թաղ. Խորհրդին յանձնուած են դերի բռնուած 73 Հայ զինուորներ : — Տիարպէքի Քրիստոնեայ Ժողովուրդներուն հագեւոր պետքը կը հեռագրեն թէ Գաղաղեանի սպանման իբրեւ մեղսակից ձերբակալուած Տէրգիւ Սլի աղատ արձակուեցաւ՝ զատավարութիւնն արգելող հրամանով : Գաւառային ուրիշ սրտակեղեք լուրեր չեն պակսիր : Քրդալնակ Թաղոս զիւղին մէջ զնդակահար սպաննուած է Բաղէշցի խանութպան մը : Համիտայի հաղարապետ Շէյխ Իպրահիմ Քուրդերը կը դրոշմէ հրապարակաւ Հայերու դէմ : Հալէպի մէջ անապահովութիւնը այնչափ է որ մարդիկ կը վախճան փողոցներն ելլել ցերեկ ժամանակ : Կիլիկիոյ Պաղէզ գիւղին մէջ կիլիկի բռնաբարուած են և Օրատի մէջ ոստիկան զինուորներ մարդ կը խոչտան դէն ու կը 'հծեն : — Առաջաւորսի պատասխանատու անօրէն Վարդէս Էֆ. պատերազմական ատեանի վճռով անցեալ չարթու երկու ամիս բանտարկութեան և հինգ ոսկի սուգանքի դատապարտուեցաւ խիստ հրատարակութեան մը համար : Եւ անմիջապէս բանտ առաջնորդուեցաւ : Սակայն Պատրիարք Հօր դիմումներուն շնորհիւ արտօնուեցաւ իր ստանդ վերադառնալ Սր. Մնունգի առիթով :

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պ Ո Ի Լ Կ Ա. Բ. Ե. Բ.

Անցեալ չարթու Մուսթաֆափաշայի մէջ Զար Ֆերաինանի նախագահութեամբ գումարուած զինուորական ժողովը, ուր ներկայ էին նաեւ Պուլիարիոյ երկու իշխանները, պատերազմի վերսկսման հաւանականութիւնն ի նկատ առաւ ուշի ուշով և կարեւոր որոշումներ տուաւ : Լրջօրէն ձեռնարկուած է պատերազմական մեծ պատրաստութիւններու և Սերպիա հաւանած է ի հարկին օգնել Պուլիարիոյ : Լոնտոնի Պուլիար պատուիրակութեան զին. խորհրդական Զօր. Փափրիքով կը յայտարարէ թէ Պուլիարիա այժմ Սերպ երկու դօրառաժինով հանգերձ ունի 280,000 զինուոր : Ասոնց 100,000ը Էտիրնէի շուրջ կը դառնուի Զօր. Իվանովի հրամանին տակ, 120,000ը Տէրքոս-Պէօքիւք Չէքմէճէի սահմաններուն մէջ Զօր. Տիմիթրիէվի հրամանին տակ և 60,000ը Կէլիպոլուի չրջանակին մէջ Զօր. Քաթիլէվի հրամանին տակ : Կան նաեւ 70,000 պահեստի զինուոր և 15,000 Մակեդոնացի կամաւոր : Բանակին առաջին գործը պիտի ըլլայ Էտիրնէ քաղաքը յարձակմամբ գրաւել եթէ անձնատուր չըլլայ և պաշարող 100,000 զինուորները այդուր փոխադրել : Մ. Տանէֆ իր կարգին կը յայտարարէ թէ սրտուած է 150,000 հողի ևս զոհել և պատերազմը մինչև վերջը մղել, եթէ Էտիրնէ չթողուի Պուլիարիոյ : Կ'ըսէ նաեւ թէ Չաթմալճայի առջև Պուլիարական բանակն հիմա 300,000 զինուորէ կը բաղկանայ : Թայրնս բոլորովին անտեղի կը համարի հողային վեհապետութեան նման տարտամ բացատրութեան մը համար թշնամութիւններու վերսկսումը, քանի որ Թուրքերը բերդաքաղաքին նկատմամբ ամէն զիջում կ'ընդունին, մինչև իսկ ամբողջներու քանդում, և Պուլիարները տրամադիր են յարգել Թուրք կրօնական հաստատութիւնները և պատմական շէնքերը : Յիշատակացի, Գերման և Անգղիացի Հրեաներ մեծաքանակ զոհուած և ուսուցիչ դրեւած են Սոֆիա, որպէս զի Էտիրնէի Հրեաներուն բաժնուին, երբ քաղաքն անձնատուր ըլլայ : Տէտէաղաճի Թրուկիոյ Պուլիար բանակը գրեթէ ամբողջութեամբ Սէրէզ փոխադրուեցաւ Յունական նաւերով : Մուսթաֆափաշայի ընդհանուր բանակապետը դէպ հարաւ, Տիմէթոքա, փոխադրուեցաւ : Ելեւմտական նախարար Մ. Թոտորով չարակ

փեթլըրսպուրկէ դէպ ի փարիզ ուղեորեցաւ : Հունգարական թերթ մը Ռուսմազի թղթակցէն կ'իմանայ թէ Ռուսիա 4,000 մատուկ ռազմանիւթ և 25 միլիոն ֆրանք զրկեց Պաշկաւրիա Գեկ. 8ին, 12,000 մատուկ ռազմանիւթ 10ին, 30,000 զինուորական համազգեստ և 8 տկւպի. գեղորէ և ճերմակեղէն 15ին, 450 ձի 16ին, 3 գնդապետ, 4 անդամ սպայակոյտի և 32 սպայ 17ին իբրեւ կամաւոր, 2,000 կաղախ և թնդանօթմածիւր 20ին, 1,500 մատուկ ռազմանիւթ 21ին : Յրանաւական զրուկեամբ 23 խոշոր թնդանօթ ալ Տէտեաղաճ զրկեց Ռուս չոգենաւերով, նաևճ սաւառնակ Բրակուլէվաց (Սերպիա) :

Յ Ո Ւ Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Գանձառանդ իշխանը Մակեդոնիոյ և Եպիրոսի վերին հրամանատար կարգուեցաւ արքայական հրամանագրով : Եանեայէ վախճմ Բրիտանիայ Սերպ զինուորներ կ'ըսեն թէ քաղաքը անձնատուր ըլլալու մօտ է : Անոր 12 հիւանդանոցները լեցուն են հիւանդներով : Աթէնքէ կը հեռագրուի թէ երկուշաբթի ընդհանուր յարձակումը սկսած է Վիզանիի դէմ : Առաջին լուրերը նպատաւոր են : Օրիորդ Էլէնի Սթէֆանովիք, որ արդէն 40,000 սակի տուած է Յունաստանի պատերազմական պէտքերուն համար, վերջերս հացկերոյթի մը պահուն 25,000 ոսկինոց չէք մը եւս տուաւ Մ. Վէնիգէլտի' նոյն նպատակով : Անցեալ չորեքշաբթի առաւօտ կանուխ Հաւիսիյե դրահաւորը, որ Մեմիսիյե մարտահաւար կարծուեցաւ ուրիշներու կողմէ, մշուշն օգտուելով ելաւ Տարտանէլէ և հինգշաբթի ռմբակոծեց Շիրայի վաւօդարանն ու ածուխի մթերանոցը և խորտակեց երկարական գործարանը : Ապա յարձակեցաւ անդրանիստեան մեծ չոգենաւի մը, Մակեդոնիայի, վրայ որ պատերազմէն ի վեր թնդանօթներով սպառազինուած է իբրեւ օժանդակ զրահաւոր և զեկը նորոգելու համար հոն կ'սպասէր ժամանակէ մը ի վեր : Հրամանատարը նշմարելով որ մեծ վտանգի մը ենթարկուած է՝ զիսմամբ ընկողմեց չոգենաւը, իսկ ինք նաւադներով ցատաք ելաւ բանտարկեալներուն հսկելու համար : Հաւիսիյե թնդանօթի 15 հարուած արձակելէ ետեւ մեկնեցաւ դէպ հարաւ փոքր Ասիոյ եւ գերքին ուղղութեամբ և զնայ Պէյրութ, Փորթ Սաիւ և Սուէդ : Այս անակնկալ յաջողութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց թէ՛ Յունաստանի, թէ՛ արտաստանանի մէջ և շատ գնահատուեցաւ : Շարաթ աւելի կարեւոր նաւամարտ մը տեղի ունեցաւ : Օսմ. նաւատորմը ամբողջութեամբ ելաւ Տարտանէլի նեղուցէն և գիւմեց դէպ ի Լեմնոսի Մուստրոս նաւահանգիստը, ուր ժամը 11էն մինչեւ իրիկուն բունկալի մը մղեց Յունաստան նաւատորմին հետ երկու կողմերն ալ քիչ շատ փոստուեցան փոխանակուած իբր 1,000 ուսմերէն և մութի պատճառով միայն բաժնուեցան իրարմէ, երբ Օսմ. նաւատորմը նեղուց վերադարձաւ : Գրաւի Կարմիր Մահիկի հիւանդարան-հաւարի Քիչիս փաշա, Պոլիս հասաւ վիրաւորներով և Ոսկեղջիւր մասա : Օսմ. կորուստն է մեռել սպայ և 7 նաւազ, իսկ վիրաւոր 6 սպայ և 33 նաւազ : Այս հաշիւը յետոյ մինչև 100ի բարձրացաւ : Յոյն հրամանատարը կը ծանուցան թէ երկու մեռեալ ունի :

ՊՈՒԼԿԱՐԵԻՐՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՎԵՃԸ

Պուլկարեւումանական բանակցութիւններ որ պահ մը ընդհատուեցան Լոնտոնի մէջ՝ անցեալ հինգշաբթի վերոկտան : Մ. Տանէֆ իր կատարութեան պատասխանը հաղորդեց Րուս նացի պատուիրակներուն : Ճիշտ ի՞նչ է այդ պատասխանը՝ չգիտցուիր : Կը կարծուի սակած թէ վէճը կորուսած է իր սուր հանգամանքը : Պուլկարիա հաւանած ըլլալով սահմանադրութեան սկզբունքին : Ըսուեցաւ թէ Րուսները կը պահանջէ Սիլիսարէ Պուլկար քաղաքի բերդերէն մէկը և հինգ հազարամեթր տալաժութեամբ գետին իբր 20-26 զիւղով : Քաջ Միւր կը հերքէ լուծման այդ եղանակը : Ինչևիցէ Րուսնացի պատուիրակներէն Մ. Եոնէսթոյ անցեալ ուրբաթ մեկնեցաւ դէպ ի Պուլքէ : Ուր ժամանեց կիրակի և երկուշաբթի օրու նախարարական խորհրդին ելքը պիտի որոշուի թէ դեռ պէտք կը մնայ բանակցութիւնն յատուանելու ի Լոնտոն, ուր կը գտնուին միւս պատուիրակները :

ՖՐԱՆՍԱ

Արտաքին գործերու նախարար ու վարչապետ Մ. Փուանշարէ անցեալ ուրբաթ Յարանոյի Նախագահ ընտրուեցաւ 483 քուէով : Իր մրցակիցը, երկրագործական նախարար Փամ, երկրորդ և վերջին քուէարկութեան արտացաւ միայն 296 քուէ : Դահլիճն անմիջապէս հրաժարեցաւ և նորին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Մ. Պրիանի, որ վարչապետութեան հետ ստանձնեց նաև Ներքին գործերու նախարարութիւնը : Նորընտիր Նախագահը ծնած 1860ին և իր պաշտօնին պիտի ձեռնարկէ փետր. 17ին :

Տպարան՝ Լ. Ե. Մ. Ե. ԲԵՆԵՐԵԱՆ

Մակեդոնիա փաշա, Բիւրճի խան, Եօ. 33-34

ՄԵԶԻ ՂՐԿՈՒԱԾ ԹԵՐԹԵՐ

ՀԱՅԿՈՒՆԵՐ, Նորահամերու հանդէսը, Էլի-
տամեայ: Տարեկանը՝ Թուրքիա՝ 15 դահ. Ար-
տասանման՝ 4.50 ֆր. R. de la revues "Haigou-
ni," Merzifoun (Turquie d'Asie):

ՀՈՐԻԶՈՆ, Հասարակական-գրական օրա-
թերթ, Տարեկանը՝ Ռուստա . 8 ըրդ., արտա-
սահմ . 30 ֆր . R. du journal "Horizon," Tif-
lis (Caucase).

ՄԱՐԱՆԱՄԱՐ 2, Պատկերազարդ նիստա-
սեայ Հանդէս, Տարեկանը՝ 25 դահ. 8 ֆր-
վեղաճուղի՝ 15 դահ. Հասցէ՝ «Մարմամարդ»
Եջնի Վոլթո Սան Թիւ 19, Պահճէ-Գարու Կ. Պոլիս
Միմի Թիւն, Պաշտօնաթերթ Հայկական
Բարեկրօնական Ընդհ. Միութեան: Տարեկանը՝
6 ֆր. Redaction «Miontloun», 2, Rue Cherif,
Le Caire.

du journal "Mschak", Tiflis (Caucase).

ՆՈՐ ԱՅԳ՝ Հանդէս դրահան, գիտահան և
քաղաքական: Հրատ. Անաթոլիա Գոյէճի: Տա-
րեկանը՝ Թուրքիա՝ 20 դհ., Արամասմ. 4.25 ֆր.
Ամերիկա՝ 80 սէնթ: Հասցէ՝ Լիմադրութիւն
«Նոր Այգ»-ի, Անաթոլիա Գոյէճ, Մարզուան:

ՇԱՆՔ, գիտամեկուց Հանդէս դրական և ղեղ-
արուեստական, Պապիերազարդ: Տարեկանը՝
Պոլիս և Գաւառներ՝ 40 դահ.: Արտասահման՝
12 ֆր.: Հասցէ՝ Խմբագրութիւն «Շանք» Հան-
դէսի, Գալաթիա, Կ. Պոլիս:

ՈՍՏԱՆԷ, Եռանդեայ Մեծ Պարբերացիի Առ-
նեւաներո՞ւ, Գրախնայութեանց և Գիտութեանց,
Տարեկանը՝ Պոլիս՝ 40 դահ. Գաւառները՝ 45
դահ. Արտասանման՝ 12 ֆր. : Հասցէ՝ Խմբա-
դրութիւն «Ոստանի» : Պահէ՛ք Գարու, Եէնի Վոլ-
թօ Խան թիւ 19, Կ. Պոլիս :

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆՅՈՒՆ, Պարբերական լրագրա-
բանական, գրական, գիտական : Օրկան Ան-
մանազրական-Խամկավար Ուսման : Խմբագրական
Պալատ և հաստատությունը 20 զան. Արտատանման, 5
ֆր. Boite Postale Ottoman Nr. 140 : Constanti-
nople.

ՏՆՃԱՐ, ժողովրդական չարաթաթերթ
կրօնական, աղագլխի, զրահան, Տարեկանը
Տաճկ. 40 զրչ. արատառաճ 10 ֆր. M. l'Abbe
Zarmair Guezurian, Redacteur de la revue "Da-
djar", Bechiktache, Eglise Armenienne, Con-
stantinople :

ԲԱՆՆԻԻՐԱՆ, Կրճախան, բարոյական, գիտական և շաղաքական, Հայաստան Տանկերէն շարաւիտիւրի, Տարեկանը՝ Թուրքիա 2 մէծ. Արտատում. 2 տու., 8 շիւրն 10 ֆր., Հասցէ՝ Վեր. Բ. Գրիգորեան, Պայպու-Հառու, Կ. պոլիս:

ARMENIA, a monthly magazine. *Տարեգրք*,
1.50 արգրք. New York, P. O. Box, 209 Ma-
dison Square Station.

THE ORIENT, Անդրեւորէն չարախոսեալիմ, Տարեկանընթացքի 27 դահ., Արաւ 1.50 աղ: 6 չիլէն, 7^{1/2} ֆր.: Հասցէ՝ Editor of "The Orient", Bible House. Ио. 16, Constantinople:

ՄԵԶԻ ՂՐԿՈՒԱԾ ԳԻՐԲԵՐ

ԿԻՒԼԻԿԻՍՅԱՆ ԱՂԵՏՐ (սրտակերպարդ)․ Յա-
կոբ Յ․ Թէրզեան։ Աւանտանի նկարադրու-
թիւններ, Վաւերաթուղթեր, Պաշտօնական
տեղեկագիրներ, Թղթակցութիւններ, Վիճա-
կադրութիւններ ևլն։ Հրապարակւելու Գ․ Հա-
տորը ճշխապէս սրտակերպարդ։ Ամէն կարգի
րնթերցողներու ջերմօպէս յանձնարարելի։
Էջ՝ 338—496, դին՝ 5 դան․ ընտիր թուղթով
7.5 դան․ 2 ֆր․։ Դիմել՝ հեղինակին, Դեղարան
«Առանա», Գոմ-Գարու, Կ․ սրկիտ։

ՏԱՐԱԲՈՒՆՏ ՈՒՍԱՆՈՂԸ, ղիպակ Հայ Գրա-
ւոր ուսանողի մը կեանքէն անուած. գրեց՝
Հրանտ Համբարեան. հրատարակութիւն Մա-
միկեան Վարժարանի. Էջ՝ 86, ղին՝ 3 դաճ.
ղիմել հրատարակիչին, Մարգարան :

ԿԻՐԱԿԵՈՐԵՆՍՅ ՍԲ. ԳԻՐԲԻ ԴՊՐՈՅՐ. Ի՞նչ
 ռաւաքանկու է, և ի՞նչպէս, Գրեց՝ Վեր. Կ.
 Պ. Աստանայեան, Աստախաղար:

ՀՈԳԵԼՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ ԵՂԱՆՍԱՆՆԵՐՈՎ

Հոգեւոր երգարանին առաջին տպագրութիւնը բոլորովին սպառած ըլլալով սրբագրեալ նոր տպագրութիւնն ալ հրատարակուեցաւ և վաճառուելու պատրաստ է:

Այս տպագրութեան առթիւ Անաթոլիա Գոլէճի հանրաձանօթ երաժշտապետ Փրոֆ. Արշակ Տաղլեան հետեւեալ վկայութիւնը կու տայ. «Վերջերս պատահութիւնը ունեցայ բաղդաստելու Հոգեւոր երգարանին Բ. տպագրութիւնը Ա. տպագրութեան հետ: Սրբագրութեան գործին ծանօտները շնորհաւորելի են: Իմ կարծիքովս գործը գրեթէ անթերի է: Եղանակներու սրբագրութիւնները շատ ուշագրութեամբ և ձեռնհասօրէն կղած են: Պիտի փափաքէի որ առաջին տպագրութիւնն ալ այս երկրորդին չափ զեղեցիկ ըլլար, բայց այն ատեն կարելի չէր:» Իւրաքանչիւր օրինակին գինն է 15 դահ. արծաթ: Մէկ օրինակ ունենալ փափաքողներ իբր փոսթայի ծախք 2.20 դահ. աւելի զրկել պէտք են: Փափաքողներ կրնան զիմեւ Ու. Ու. Փիլի, Պայպլը Հառա, Կ. պոլիս:

ԿԵՐԱՆՈՐԵԱՆՑ ԳԱՍԵՐ

1913 Տարւաւ Համար

1913 տարուան Հայերէն և Հայ. Տաճ. Կիրակնօրեայ Դատերը հրատարակուեցան: Այս տարին երկու վեցամեանները մէկ հատորի մէջ ամփոփուած են: Հատորին գինն է 2 դահ.:

Դիմել Ու. Ու. Փիլի, Պայպլը Հառա, Կ. պոլիս:

Որեւէ մէկը որ 19 նիշանձը թաղուրի 3 պէօլիքի միւլաղլմներէն Մարաշցի Համաի Յովհաննէս Ամիրաբեանի ուր և ինչ վիճակի մէջ ըլլալը գիտէ, կը խնդրուի խմայնել Խմաղրութեանս:

Նուերի հաւես յարևարագոյն գիրք մը

ԳԱՅԱՆՆԵՐ

«ՄԻ ՄՈՒՆԱՐ ԶԻՍ» Ը

Դիմել՝ առ Գ. Պաղտատարեան, Պրուսա:

ՀԱՅ ԱՆԵՏԱՐԱՆՍԿԱՆ ՊԱՇՏՄԱՆՈՒՄ

ԲԵՐԱ. — Այնալը Զէչմէ. Սր. Երբարդութիւն Եկեղեցի, Ժամ 10 (Ը. Ե.) Սր. Հաղորդութիւն. Վեր. Ա. Պ. Եւառոնեան:

ԿէՏԻԿ ՓԱՇԱ. — Ամերիկեան վարժարան. Լանկայի Եկեղեցի. Ժամ, 10 (Ը. Ե.) Տիար Ե. Ռշտուեան (Մագիստրոս Արախսից) վրայեայ Եփեսոսի համարարաններ:

ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՌԻՍ. — Յինձանձըլար Եօդուշու Լմմանուէլ Եկեղեցի. Ժամ 10.30 (Ը. Ե.) Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան:

ՍԿԻՏԱՐ. — Ամերիկեան Գոլէճի Խառն. Ժամ. 10 (Ը. Ե.) Տիար Սաւուր Կաթակեան:

Ե. Բ. ԸՆԿԵՐԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ զանց պիտի առնուի:

Հաղորդութիւն Լանկայի Եկեղեցի. Պայպլը Հառա, Ժամ 3 (Ը. Ե.):

Պարտիզակի Ընթ. Ընկերութեան տարեկան ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յունի, 20/2 Փետր. կիրակի, կէս օրէ վերջ Ժամը 1.30ին Պայպլը-Հառաի մատուոն մէջ: Պիտի նախադահէ վարժարանն տնօրէն Մր. Զ. Փ. Մաքսիմովը: